БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылдаа үдезилетингеен

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1956
МАЙ
20
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 102 (3555)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Хей уругларлыг иелерге «Маадыр ие» деп хүндүлүг атты тывысканы (1 арын).

ССРЭ-ниң болгаш Францияның чазак төлээлериниң аразында чугаалажыышкыннар (1 арын).

Францияның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы дээрги Ги Моллени болгаш Францияның Даштыкы Херектер Министри дээрги Кристиан Пинону К. Е. Ворошиловтуң хүлээп алганы (1 арын).

Баштайгы субботник болган черге мемориалдыг самбыраны ажытканы (1 арын).

В. Харламов.—«Тыва тудуг» трестизиниң ажылын чаа негелделернии деңнелиниче (2 арын).

Н. Васильев. — Интернационализмнин болгаш патриотизминиң чаңгыс эви (2—3 арыннарда).

Т. Ильин.— Ажаалга кассаларынга акша шыгжадырының ужур-дузазы (3 арын).

А. Нижегородов.— Кукурузаның хайнактаан үрезиннериниң артык күштүү (3 арын).

Чепсегленишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгның талазы-биле ССРЭ чазааның медеглелии даштыкыда үнелеп турары (4 арын).

Белградты хостаары дээш өлген Югославияв болгаш Совет дайынчыларның тураскаалынга чечектер салганы (4 арын).

СОВЕТ МЕДИЦИНА АЖЫЛДАКЧЫЗЫ

Совет кижи дугайында, ооң чаагай чурттал-газының болгаш кадыының дугайында сагыш салышкын Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың ажыл чоңдулгазының болгаш кичээнгейиниң төвүнде туруп турар. Ооң барымдаазы болза СЭКП-ниң XX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлери, ол шиитпирлерни ёзугаар партияның болгаш чазактың сөөлгү үеде алган боттуг хемчеглери болур.

Байырлал болгаш дыштаныр хүннерниң мурнунда хүннерде ажыл шагын ийи шакка кызырганы, херээженнериң сааттангаының болгаш божаанының шөлээлерин 77 хонук турганыдан 112 хонук чедир үзатканы, ниити чемненилге черлериниң ажылын эжижилер дугайында шиитпир болгаш пенсия херээн үндезини-биле эжижилер дугайында Хөөйлу төлевилели совет кижилерниң чурттал-газын болгаш кадыкшылын эжижиериниче улганган.

Коммунизм тургузукчузу болур совет кижиниң кадыының дугайында, черле кадык камгалалының дугайында Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың салган сорулгаларын чедиишкинниг күүседири бирги ээлчегде совет медицина ажылдакчызындан, улус чонның мурнунга ооң болуунуң хүлээлгезин ханызы-биле мередип билириниден улуу-биле хамаржыр.

Совет эмнелге ажылдакчызының мурнунда салдынган сорулгаларны херек кырында боттандырарында бүгү таарымчалыг байдалды Совет күргне тургузуп турар.

Совет медицина ажылдакчылары боттарының карак кызыл күш-ажылы-биле, чонның кадыының камгалалы дээш сагыш салышкыны-биле, кижини хайыралап көөрү-биле, аңаа ынакшылы-биле бүгү улустуң хүндүткелин болгаш идегелии чаалап алган. Бистиң областа ажылчы чоннарның хүндүткели болгаш ынакшылы сиинниккен эмчилер, фельдшерлер, акушеркалар, медицина сестралары дыка хөй. Оларның аразында Кызыл хоорайда эмчилер эштер Радченко, Заходякин болгаш Сурикова, Эрзин районда эш Каюмова, Белбейниң уруглар эмнелгезинде эш Третьякова, Таңды районнуң Ленин аттыг колхозунда эш Сою, Чөөн-Хемчик районда эш Филиппенко болгаш оон-даа еске хөй-хөй медицина ажылдакчылары бар.

Совет эрге-чагырганың чылдарында Тывада эмнелгениң национал кадрлары өскен. Чаа-Хөл районнуң Молотов аттыг колхозта ажылдап турар аныяк фельдшер эш Хүргүлектиң ады районда эки биллингир. Эш Хүргүлек кижилерге ээлдек-эвилең болгаш оларның негелдезинге дыңнангыр болуп турары-биле чонга хүндүледип турар. Мал ажылының фермаларында ол үргүлүү барып, онда ажылдап турларны шинчип көрүп, чонның ортузунга арыг-шевер дугайында болгаш медицина дугайында беседаларны кылып турар.

Ам үеде хөй-хөй эмчилер болгаш фельдшерлер часкы хову ажылында ажылдап турарларның ортузунда эмнелге-профилактиктиг ажылды чорудуп турар. Таңды районнуң медицина ажылдакчылары ховуда ажылдап турар колхозчуларга, механизаторларга болгаш фермаларда малчыннарга барып, лекция, беседаларны кылып турар. Чижээ, район эмнелгезиниң эмчизи А. П. Ганин чоокта чаа «Элегес» совхозка болгаш еске-даа черлерге санитар-гигиена талазы-биле лекция, беседаларны кылган.

Ооң-биле кады чамдык медицина ажылдакчылары чонның идегелии шынзыктырбайн турар. Бай-Тайга районга турган эмчи Шальков, фельдшер Суворов, Кызыл эмнелгезиниң фельдшери Соколов болгаш еске-даа чамдык кижилер боттарының ажылынга харыысалга чоктанып, чонга үлегер чок даажы-чанны көргүскеннер. Совет кижиниң мөзү-шынары кандыг-даа бергелерге торулбас, харын ону ажып тинлээр сорук күштүг болур турбуже, эмчилер Уколовтар болгаш Решетниковтар бергелерден корткаш, Тывадан үнүп чорутканнар. Ындыг кижилер совет медицина ажылдакчыларының чаагай адынга алдар чок чорукту кылып, боттарын чонның мурнунга бакырадып турарлар.

Совет медицина ажылдакчызы бүрүзү эмчиниң адын бужартадыр чорукту бичии-даа фактызынга эптешпес болур ужурлуг. Совет эмнелгениң бүгү ажылдакчылары чонның медицина ханцырылгазында культурлуг эвес, кадыг-дошкун, улуургак, ажыл чызыг, хоозуп ёзу барымдаалаар чоруктар-биле шиитпирлиг демисежир хүлээлгелиг, чүге дизе, оларның ажылы делегейде ең-не үнелиг капитал болур кижиниң амы-тыны-биле холбагдалдыг.

Чамдык аныяк медицина ажыллакчылары чогаадыкчы өзүлдеге таарымчалыг арга чок дээш көдээге барып ажылдаарындан ойталап турар чоруктар бар. Ол үндезини-биле шын эвес. Чон-биле харылзаа кылыннаан тудум, чонның ортузунче ханызы-биле кирген тудум чогаадыкчы ажылга улуг перспективалар ажыттынар. Көдээ эмчилер чонның ортузунга чогаадыкчы ёзу-биле ажылдап, практиктиг дуржулгабиле чепсегленип тургаш, шылгарангай эмчилер болуп илереп үнүп турарын бистиң совет амыдырал херечилеп турар.

Совет кадык камгалалының үндезинииде аарыгларны болдурбас дээш баш бурунгаар хемчеглер чорударының принцини туруп турар. Бистиң эмнелге ажылдакчыларывыстың сорулгазы болза, ол принципти калбаа-биле нептередирин чедип алыры, эртемге үндезилетинген санитар-гигиеналыг хемчеглерни боттандырары болур.

Чер бүрүзүнге санитар чыдыышкынын амыдырал-биле холбаштыр чорудары, хуунуң болгаш ниитиниң гигиенииниң үндезинин калбаа-биле пропагандалаары — аарыгларны болдурбазының кол чепсээ болур. Медицина ажылдакчызының хүлээлгези — чүгле аарыг кижилерни эмнээри эвес, а чонның ортузунга профилактиктиг хемчеглерни үргүлүү чорудар, медицина талазы-биле тайылбыр массалыг ажылды калбартыр хүлээлгелиг.

Бистиң областың эмнелге ажыллакчыларының бир кол сорулгазы болза, туберкулез болгаш шээр аарыгларны шинчип илередири, ындыг аарыглар-биле демисежче угланган хемчеглерни шиитпирлинбиле экижидери болур. Бо талазы-биле область бар бүгү болдунар аргаларны долузу-биле ажыглаар херек. Чонның эмнелге хандырылгазының культуразын болгаш шынарын бедидери бүгү медицина ажылдакчыларындан улуу-биле негетинип турар. Совет медицина ажылдакчыларының мурнунда салдынган сорулгаларны чедиишкинниг шиитпирлээрде оларга партия, совет органнары, кадык камгалалының органнарының удуртукчулары хүнбүрүнүң боттуг дузаламчызын көргүзер ужурлуг. Оларның эки үре-түңнелиг ажылдарынга болдунар аргаларны тургузар дээш бүгү-ле чүвени кылырын совет органнардан, ажыл-агый удуртукчуларындан партия организациялары негээр хүлээлгелиг. Эмнелге албан черлериниң тулуунче болгаш септелгезинче, кышкы одаар ыяштыг белеткээринче, эмнелгелерни аъш-чем-биле үзүктел чок хандырарынче, медицина ажылдакчыларының чурттална хандырылгазынче улуг кичээнгейни салыр херек.

Чер-чернин партия, совет органнары совет медицина ажылдакчыларын бүгүнниитиниң сагыш салышкыны-биле хүрээлээр ужурлуг. Шак ындыг сагыш салышкын турда, ам медицина ажылдакчылары боттарының хүндүлүг хүлээлгезин — коммунизм тургузукчуларының кадыын камгалаар хүлээлгезин алдарлыышкын турда, ам медицина ажылдакчылары боттарының хүндүлүг хүлээлгезин — коммунизм тургузукчуларының кадыын камгалаар хүлээлгезин алдарлыбиле күүседип шыдаар.

ССРЭ-ниң болгаш Францияның чазак төлээлериниң аразында чугаалажыышкыннар

Майның 16-да Москваның шагы-биле эртенгиниң 10 шакта ССРЭ-ниң чазак төлээлери-биле Францияның чазак төлээлериниң аразында чугаалажыышкыннар сеткилдиң ханызындан болгаш найыралдыг байдалга эгелээн. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүнү Н. С. Хрущев болгаш ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов олар-биле Француз Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Ги Молле болгаш Францияның Даштыкы Херектер Министри К. Пино оларның аразында баштайгы ужуражылга болган.

Ужуражылгага совет талалан: Н. Т. Федоренко, С. А. Виноградов, Л. Ф. Ильичев, Н. П. Цыгичко, А. А. Арутюнян, А. С. Аникин олар олурушкан.

Ужуражылгага француз талалан: Р. Массагли, И. Бриан, Ш. Бошар, М. Дежан, Э. Нозль, П. Барадюк олар олурушкан.

Чугаалажылганың үезинде ийи чурттарның сонуургап турары француз-совет харылзааларның айтырыгларының талазы-биле-даа, улустар аразының айтырыгларының-даа талазы-биле санал-оналдарның калбак солчуушкуннарын чорудар деп чаңгыс үн-биле дугуржуп алган.

Бирги ужуражылгага айтырыгларның ниити допчулалын кылган, а ол ышкаш чепсегленишкиннерни дүжүрериниң айтырыгларының талазы-биле санал-оналдарның ажыт-чажыт чок солчуушкуннары болган.

* * *

ССРЭ-ниң болгаш Францияның чазак төлээлериниң аразында чугаалажыышкыннар май 17-де Кремльге үргүлчүлээн. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинның, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү Н. С. Хрущевтуң, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы болгаш Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотовтуң, Француз Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Ги Молле-биле болгаш Францияның Даштыкы Херектер Министри К. Пино-биле ээлчеглиг ужуражылышкыннарга болган.

Чугаалажыышкыннарга совет талалан оорушканнар: Н. Т. Федоренко, С. А. Виноградов, Л. Ф. Ильичев, А. А. Арутюнян, А. С. Аникин, А. А. Шпедов.

Чугаалажыышкыннарга француз талалан олурушканнар: Р. Массигли, М. Дежан, Ж. Бриан, Ш. Бошар, А. Верэ, Э. Нозль, П. Барадюк.

Чепсегленишкиннерни дүжүрериниң айтырыын чугаалажып көөрү эртенги хуралга үргүлчүлээн болгаш ол айтырыг-биле холбашкан бөлүк айтырыгларны база чугаалажып көрген.

Кошпак хөгжүлделиг чурттарга экономиктиг дузаламчыны көргүзер дугайында, а ол ышкаш Чоокку болгаш Ортаакы Чөөн чүктө база Мурнуу-Чөөн Азияда байдалдың дугайында айтырыгларның талазы-биле санал-оналдарының солчуулгазы хүндүскү хуралга болуп эрткен.

Айыткан хуралдарның үезинде санал-оналдарның ажыт-чажыт чок болгаш ажыктыг солчулгазы найыралдыг байдалга болуп эрткен.

Францияның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы дээрги Ги Моллени болгаш Францияның Даштыкы Херектер Министри дээрги Кристиан Пинону К. Е. Ворошиловтуң хүлээп алганы

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошилов 1956 чылдың май 17-де Францияның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы дээрги Ги Моллени болгаш Францияның Даштыкы Херектер Министри дээрги Кристиан Пинону хүлээп алган.

Дээрги Ги Моллени болгаш дээрги Кристиан Пинону үдеп чорааннар: Францияның ССРЭ-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Г. М. Дежан, Францияның Даштыкы Херектер Министерствозунуң Чиңгине секретары Г. Р. Массигли, Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Кабинединиң Директору Г. Ж. Бриан, Даштыкы Херектер Министриниң Кабинединиң Директору Г. Ш. Бошар, Министрлер Чөвүлелиниң Кабинединиң начальниги Г. Э. Нозль, Даштыкы Херектер Министерствозунуң Секретары Г. И. Далайе.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы болгаш ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов беседага киришкен.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары Н. М. Пегов, ССРЭ-ниң Францияда Онза болгаш бүрүн эргелиг Элчини О. А. Виноградов, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Протокол начальниги Г. И. Фомин олар ук хүлээп алышкынга олурушкан. (СЭТА).

Төрээн күрүнезинге

ДАШТЫГ-БҮЖУР (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районда «Кызыл тараачын» колхозтуң төвүнге болган митинг күш-ажылчы бедик көдүрлүүшкүнүг эрткен. ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң чаа 1956 чылдагы Күрүне чээшкинин үндүрер дугайында доктаалын аңаа чыылганнар чаңгыс эп-сеткилдиг хүлээп алган. Сөс ап чүве чугаалаан колхозчу бүрүзү төрээн партиязының болгаш чазаның совет улустуң материал-культурлуг деңнелин улам бедидери дээш улуг сагыш салып турарынга четиргенин чүректиң ханызындан илередип турган.

Совет күрүнезинин улам чечектелиништ кинии, чонның чаагай амыдыралы дээш салыышкыннар митингиниң соон дарый улажып эгелээн. Куулар Баазан 800, Донгак Кенен 700, Ондар Садык 800, Сат Белекей 600 рубльдиң облигацияларын туда садып алган. Шак ындыг патриотчу чоруктар колхозтуң бүгү ажыл участокторында, бригадаларында калбарган турган.

Баштайгы ийи хүннерниң иштинде-ле 51 мун ажыг рубльдиң облигациялары таратынган, ооң иштинден 44 мун рубльди ол-ла дораан кассада киргеп, а дараазында хүн 7 мун рубльди дужааган. Чаа чээшкиннерниң тарадылгазы үргүлчүлеп турар.

Чонның өөрүшкүзү

САМАГАЛДАЙ. (Телефон-биле). Тес-Хем районнуң бүгү ажылчы чоннары боттарының артыкшылдыг хөреңгилерин ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдер хемчеглерни акшаландырарынга киришпитирип, күрүне чээшкинине 426 мун ажыг рубльди бижиткеннер. Ооң иштинде дыка хөй акшаның облигацияларын чон туда садып алган. Район ниитизи-биле бердинген чижек санны ажыр күүседкен.

Күрүне чээшкининге бижидиишкиннер Сталин аттыг, Калинин аттыг колхозтарга эң-не организастыг эрткен

Ажылчын, албан-хаакчылар болгаш колхозчу тараажылар партияның чорудуп турар политиказын улуг көдүрлүүшкүнбиле болгаш өөрүшкү-биле деткип турарының шынчы сөстери чер бүрүзүнге дыңналып турган.

Сталин аттыг колхозтуң хойжузу эш Шойдак Күрүне чээшкининиң облигацияларын 1150 рубль түңге туда садып ап тура, мынча деп чугаалаан:

— Бистиң Төрээн чуртувустуң күчүшыдалы улам-на быжыксын дээш, улус ажыл-агыйының бүгү-ле адырлары хөгжүп, бүгү совет кижилерниң чаагай амыдыралы дээш Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың чорудуп турар хемчеглерин изиг өөрүшкү-биле деткип, бодумнуң күш-ажылчы акшамны берейн.

Ленин аттыг колхозтуң малчыны эш Агар-оол 400 рубльдиң облигацияларын туда садып алган. Ооң чугаалааны:

— Он уруглуг мен. Оларны өстүрериге болгаш кижизиреринге күрүнениң улуг дузаламчызын ап келдим. Аас-кежиктиг чурттална дугайында партиявыска четирдивис. Бистиң бо берип турар акшавыс бүгү совет кижилерниң амыдыралын улам чаагайжыдарынга дузалаар.

Боттарының өөрүшкүзүн илереткен шак ындыг сөстерни чугаалавышаан, хойжу эш Найдан 1000, мурнакчы малчын эш Санаа 400 рубльдиң облигацияларын туда садып алганнар.

Баштайгы субботник болган черге мемориалдыг самбыраны ажытканы

Москваның демир оруқчуларының — чуртка баштайгы коммунистиг субботниктиң киржикчилериниң кайгамчыктыг маадырлыг чоруу бистиң Төрээн чуртувустуң төөгүзүнге кезээде мөңгезин-биле кирген. Ол дээрге, кажан аныяк совет республика дайзынның бүзээлээшкининиң оттуг дээрбээнге турган үеде, кадыг-дошкун 1919 чылда болган.

Тылда ажылчыннарның маадырлыг чоруун магадавышаан, В. И. Ленин баштайгы коммунистиг субботниктерни улуг эгелээшкин деп адаан, ынчаарга күш-ажылды чаа коммунистиг ёзу-биле көөрүүн кайгамчык эки үндезиннери деп оларны адаан.

Демир оруқчуларның хоочун салгакчыларының революстуг чаңчылдарын ыдыктыы-биле кадагалавышаан, Сортировканың паровозчулары патриоттуг чугула эгелээшкиннерниң чаңгыс удаа эвес инициаторлары болуп, Бүгү-эвилелдиң социалистиг чарыжынга хаая эвес тилекчилер болуп үнүп турганнар. Паровозтарның 133 машинистери, септелге цехтериниң ажылчыннары, депонуң инженерлери болгаш техниктери Ленин ордени-биле шаңнатканнар. 119 кижи Күш-ажылдың Кызыл Тук ордени-биле, 200 ажыг кижи медальдарбиле шаңнатырган.

Чуртка массалыг коммунистиг субботникти организастаан хүнүнден бээр 37 чыл болган оюнга болгаш ол болуушкунга алдар кылдыр мемориалдыг самбыраны ажыдарынга турасказал болдурган хөй кижи киржикчилиг митинг май 11-де депога болуп эрткен.

Депонуң девискээринге, улуг Ленининиң турасказалының чанында локомотивтерниң хөй чүс машинистери, септелге цехтериниң ажылчыннары болгаш албан-хаакчылары, Москва-Сортировочная станцияның ажылдакчылары чыылганнар. Балинин район Совединиң күүсөкомунуң даргазы В. П. Соловьев митингини ажыттынган деп чарлаан. Баштайгы коммунистиг субботниктиң киржикчизи, депонуң паровоз машинистизи чораан, ам хуузунда пенсионер Я. М. Кондратьевке сөс берген.

Москваның демир оруқчуларының алдарлыг маадырлыг чоруунуң дугайында хоочун ажылчынның чугаазын чыылганнар улуг сонуургал-биле дыңнаннаар.

— Оон бээр 37 чылдар эрткен-дир. Бистиң чуртувус болгаш демир орук транспортувус танытынмас кылдыр чаартыган-дыр — деп эш Кондратьев бодунуң чугаазын дооскан. Коммунистиг ниитиледдиң тургузукчуларының бирги одуругларына турүрунарны баштайгы субботниктиң киржикчилери бистиринден 1919 чылда ажылдап турганывыс ышкаш ынчаар революсчу ажылдаарынарны бистер, демир оруқчуларның хоочун салгакчылары силерни кыйгырып тур бис, аныяктар.

Машинист В. Г. Блаженов, депонуң начальниги Е. Е. Алексеев, партияның Калинин райкомунуң секретары И. М. Соколов олар база митингиге чүве чугаалааннар.

Ооң дараазында резолюцияны бир үнбиле хүлээп алган, боттарының адаларының алдаржаан чаңчылдарын чыыттыбиле кадагалаар болгаш СЭКП-ниң XX съездизиниң шиитпирлерин алдарлыы-биле күүседир деп демир оруқчулар ында хүлээнгеннер.

Депонуң цехиниң бажыңында быжыглаан самбыраның шывыын дүжүрген сөөлүнде чыылганнар алдын үүктер-биле кызыл гранитте үгүлзалап бижээн моон адаанда сестерни чыылганнар номчуп турганнар:

«Чуртка баштайгы коммунистиг субботник маңаа 1919 чылдың май 10-да болган».

(СЭТА).

Ангараны боорунуң бүдүүзүнде

ИРКУТСК. Чылыг хүннерниң чедип келгени-биле холбаштыр Иркутск ГЭС-тиң тудугжулары Ангараны боорунуң белеткелин дыка күштелдиргеннер. Кырынга көвүрүглер турар демир баржаларны сугда аппарып салгылаан. Баржа бүрүзүнүң кырында үш каът ыяш дөжээшкиннерни салган.

Салдадыр көвүрүглерден Ангараның шашкын агымынче даштарыны болгаш бетон моондактарны уруптар. Олар сугнуң агымының дүргенин коыкадыр болгаш түр тудугну салып тургузарынга эргежок чугула байдалларны бээр.

Тудугжулар амгы үеде кезек санында 4, 6 тонна аар децилиг бетон моондактарны белеткээннер.

(СЭТА).

Сталинград ГЭС-тиң плотиналары

ВОЛЖСКИЙ. Сталинград ГЭС-тиң плотиналары гидробелдирииң эң-не улуг дериишкинниери. ГЭС-тиң тудуу-биле кады олар сугну 25 метр өрү көдүрбүшаан, Волганы кежир боой туруптарлар, ынчаарда Сталинград далай тургустуна бээр. Ол гидротехниктиг дериишкиннерниң ниити узуну үш километр ажып турар.

Сугну төгер болгаш доктаадыр плотиналарның тудуу амгы үеде калбак фронтузу-биле чорун турар. Чер казар снарядтар болгаш экскаваторлар суг төгер плотинаның дөжээ кылдыр 50 гектар шөлдүг улуг оңгарны касканнар. Ооң ханызы 15—18 метр чедип турар. Ол оңгардан 9 миллион хире кубометр довуракты үндүрген. Ам ында бетоннуг кылыглар чорун турар. Суг төгер плотинаны демир бетондан кылып турар, ооң хемчээли 2 миллион кубометрден ажыг. Гидротудугжулар бо чылын аңаа 400 мун хире кубометр бетонну салырлар.

Суг доктаадыр плотина улуг хемчээлиг болуп турар. Аңаа барык 9,5 миллион кубометр кадыг довуракты төгери эргежок чугула. Ол улуг дериишкинниг тудугларының хевирлери ам безин кәстүп келген. Бүчүлүг чер снарядтары плотинаның тудуун кылып турар, ол ам безин бодунуң төлевилел бедиканын үштүң бирээзи чедир көдүрүлген.

Плотиналар тулуунуң участогу Сталинградтың гидротулуунда мурнакчы болуп турар. Ооң чер кастырыкчылары болгаш бетончулары боттарының нормаларын ыракта ажыр күүседип тураргар. Шлангия, участоктуң аныяктары улуг чедиишкиннерни чедип алган. Гидротудугларның аныяк ажылчыннарының бүгүэвилел чарыжынга ол коллектив бирге черни эжелээн болгаш бирги кварталда ажыл дээш аңаа ВЛКСМ ТК-ның шилчиир Кызыл тугун тывыскан.

(СЭТА).

ФРАНЦУЗ НОМНАРНЫҢ БОЛГАШ ГРАФИКАНЫҢ ДЕЛГЕЛГЕЗИН АЖЫТКАНЫ

Майның 17-те Москвага, ССРЭ-ниң уран-чуруга Академиязының залдарынга француз номнарның болгаш графиканың делгелгези ажыттынган. Францияның болгаш ССРЭ-ниң күрүне туктары-биле каастаан Академияның бажыңының чоогунга чүс-чүс москвачылар чыглып келгеннер.

Ажыдыышкынның байырлалынга Францияның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Ги Молле болгаш Францияның Даштыкы Херектер Министри Кристиан Пино, Француз Республиканың ССРЭ-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Морис Дежан болгаш оларны үдеп чоруур кижилер келгенер. Делгелгениң ажыдыышкынынга совет талалан ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы болгаш ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов, ССРЭ-ниң Культура министри Н. А. Михайлов болгаш оон-даа еске тускай албан-дужаалдыг кижилер келген. Ол ышкаш дипломаттыг корпустарның кежигүннери, даштыкы болгаш совет журналистер, Москваның хөй-ниитизинин төлээлекчилери келгеннер.

Францияның Даштыкы Херектер Министри Кристиан Пино болгаш ССРЭ-ниң Культура министри Н. А. Михайлов олар чүве чугаалааннар.

Хөгжүм Француз Республиканың болгаш Совет Эвилелиниң Күрүне гимнилерин күүседткен. Делгелге ажыттынган. Ги Молле, Кристиан Пино, В. М. Молотов болгаш аңаа келген еске-даа кижилер оң-он залларда делгелгерни көрүп эгелээннер. Ном салыр черлерде болгаш делгирлерде — ийи муң чартык номнар делгетинген. Массалыг тираж-биле парлап үндүрүп турар номнардан аңгыда номнар сонуургап чыыр кижилерге хереглээн ховар үндүрүлгениң номнарын база көргүскен.

Француз номнарның болгаш графиканың делгелгези совет хөй-ниитиниң калбак кезииниң кичээнгейин хаара тутқан болгаш ССРЭ-ниң база Францияның улустарының аралыында найыралды быжыглаарының херээнге бараан болуру чигааныг чок.

(СЭТА).

Хөй уругларлыг иелерге „Маадыр-ие“ деп хүндүлүг атты тывысканы

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң 1956 чылдың майның 14-те үндүрген Чарлыы-биле Тыва автономнуг областа 10 болгаш оон хөй уругларны төрээн болгаш кижизиткен иелерге «Маадыр ие» деп орденни болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң иелерге тыпсыр хүндүлел бижиин бербишаан тыпсыр:

1. Балыма Монгуш Маңзыр-ооловна — Тес-Хем районнуң Самагалдай суурда өг-бүле ээзи.

2. Иргит Емчур Баян — Эрзин районнуң «Чаа орук» колхозунуң колхозчузу.

3. Сагаякова Мария Егоровна — Тоңу районнуң Доора-Хем суурунда өг-бүле ээзи.

Механизатор Михаил Бюрбю хүн дургузунда 30 гектар кукурузаны тараан

Сөөлгү хүннерниң дургузунда Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары болгаш Шагаан-Арыгның машина-трактор станциязының ында ажылдап турар механизаторлары кукуруза тарылгазын дыка дүргедеткен. Тракторист эш Димаковтуң башкарып турары кукуруза олуртур «СКГ—6» деп машинада ажылдап турар механизатор Михаил Бюрбю май 17-де тергиин эки көргүзүгнү чедип алган. Михаил Бюрбю дөрбелчин-уяланчак арга-биле хүн дургузунда 30 гектар кукурузаны эки шынарлыг тарып дооскан.

Эки белеткелдиг 8 колхозчулар агроном эш Калининниң удуртулгазыбиле кукуруза олуртур машинага ажылдап турганнар.

Мурнакчы тудугжуларның хуралы

Чоокта чаа Бай-Тайга районнуң колхозтарының мурнакчы тудугжуларының чөвүлел хуралы район төвүнге болуп эрткен. Ол хуралга тудугжулар эрткен чылгы тудуг ажылының түңнелин чугаалашпышаан, бо чылын колхозтарда тудугнуң чоруп турары болгаш моон соңгаргы хемчеглер дугайын чугаалашкан.

Эрткен чылын районнуң колхозтары ниитизи-биле чуртталга бажыңнарының тудуунуң планын 97 хуу, мал ажылының тудугларын — 142 хуу, культура-амыдыралдың тудугларын — 75 хуу күүсеткеннер. Колхозтарның иштинде «Мурнакчы» көдээ ажыл-агый артели тудуг планын күүседир талазы-биле бирги черни алган. Ол артель чуртталга бажыңнарының, бүдүрүлгениң, культура-амыдыралдың болгаш мал ажылының тудугларының планнарын ыракта ажыр күүсеткен.

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак бистиң колхозчуларны чаагайжыдыр туттунган бажыңнар-биле хандырар дээш, колхозчу суурларны улам сайзырадыр дээш улуг материалдыг дузаламчыны чыл-бүрү берип турар. Бо чылын районнуң колхозтарынга күрүнеден 565 муң рубль түңнүг узун хуусаалыг чээлики тывыскан болгаш 10 муң кубометр тудуг ыяжын халаска ажыглаарын чөпшээрээн.

Бир эвес колхозтар күрүнениң берип турар улуг дузаламчызын болгаш боттарының иштики курлавырларын бүрүн ажыглаар болза, бо чылгы планда көрдүнген тудугларны чүгле күүседир эвес, харын ажыр күүседининиң аргалары бар. Ындыг турбуже, эрткен айларда колхозтарда тудуг ажылының темпизи ындыг-ла шапкын эвес чоруп турар. Колхозтар тудугга ыяш материалы белеткээриниң планын 91 хуу, мал кажааларын тударын 60 хуу күүсеткен. Чүгле «Мурнакчы» колхоз 25 чуртталга бажыңнарын тудуп турар болгаш чамдызын ажыглалда киирген. Колхозтар ниитизи-биле 235 чуртталга бажыңнары тудар турган, ам чүгле 47 бажыңны туткан.

Районда «Тиилелге» колхоз (даргазы эш Иргит) тудуг ажылының талазы-биле бо чылын дыка хожудап турар. Ында тудуг ыяжының сөөртүлгези чүгле 4,6 хуу күүсетинген. Ол ышкаш тудуг ыяжын сөөртүр ажыл Молотов аттыг, «Дөң-Терек» колхозтарда база багай чоруп турар.

Тудуг ажылының өожум чоруп турарының бир чылдагааны болза, тудугга ажылдаза чогуур кижилерниң чамдызы ажылга киришпейн, тудуг материал сөөртүрүнге четчир санныг тырттар күштү организаставайн турарында.

Колхозтарда тудугларның чүгле санын көрүп турар боордан аңгыда, оларның шынары дээш демисел чорутпунмайн турар. Элээн хөй тудугларны чаңгыс-аай төлевилелди барымдаалавайн кылып турар, а чамдык доозулган дээн тудугларның крыжазы, кладовказы, печказы болгаш өске-даа чүүлдери чок. Ындыг янзылыг фактылар ылангыя «Тиилелге», «Дөң-Терек», Сталин аттыг колхозтарда көстүп турар.

Колхозтарда тудуг ажылын чүгле удуртур эвес, харын техника талазы-биле дуза чедирер хүлээлгелиг районнуң тудуг килдизиниң эргелекчизи эш Ломбу, оон техниги эш Терских кончуг кошкак ажылдап турарын тудугжуларның хуралынга шүгүмчүлээн.

Чөвүлел хуралдың киржикчилери бар четпестерни илеретпишаан, алдыгы беш чыл планының бирги чылында бүгү тудугларның планын күүседир хемчеглерни чугаалашкан. Районнуң бүгү тудугжулары Барын-Хемчик район-биле Бай-Тайга районнуң аразында салган социалистиг чарыштың хүлээлгелеринде тудуг ажылының талазы-биле айыткан сорулгаларны хуусаа бетинде эрестиг күүседирин районнуң мурнакчы тудугжуларының чөвүлел хуралы кыйгырган.

К. ӨЛЧЕЙ.

Колхозтуң шөлдеринде

КАРА-ТАЛ. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районда «Тиилелге» колхоз алдыгы беш чылдың баштайгы часкы хову ажылын чедиишкинниг чорудуп турар. Тараа культураларын кыска үеде бедик агротехниктиг негелделер ёзугаар дооскан, пландан ажыр 70 гектарны тараан.

Колхозчу тараажылар болгаш МТС-тиң ында ажылдап турар механизаторлары амгы кичээнгейни картофель болгаш ногаа олуртулгазынче, кукуруза болгаш мал чеми культураларының тарылгазынче угландырган.

Ногаа бригадазының тарылга шөлү 1955 чылда ниитизи-биле 12 гектар турган, а бо чылын 38 гектар чедир калбарар. Чугула культура болур кукурузаны эрткен чылын дөрт-ле гектарга тараан, ам ону он беш гектарда дөрбелчин-уяланчак арга-биле тараан. Арбузту 5 гектарга олурткан, ол ышкаш картофель база өске-даа культураларның олуртулгазы улам калбарып турар.

Чаагайжыдылганың херээнге

БИЧЕ-ТЕЙ. (Телефон-биле). ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң (1956 чылдагы) Күрүне чээжикинин үндүрер дугайында Совет чазактың доктаалын Барын-Хемчик районда «Кызыл тараачын» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары улуг өөрүшкү-биле уткаан. Он бир уругларның иези эш Сопчи партияның болгаш чазактың ие-чаш дугайында сагыш салыышкынынга четиргенин илеретпишаан, 300 рубльдиң облигацияларын туда садып алган. Ол хүн чүгле колхозчулар безин 17 муң рубльдиң облигацияларын алган.

Митингиге чуве чугаалаан кижи бүрүзү улус ажыл-агыйының, культураның хөгжүлдезинге Күрүне чээжикиниң улуг ужур-дузазын демдеглевишаан, Төрээн чуртунуң улам чечектелиишкининге боттарының үлүүн күш-ажылчы камналгазындан киириштирерин илередип турган. Эштер Дүндүп 600, Дамдын-оол 300, Сыгдыы 600, Комбу 200 рубльдиң туда садып алганнар. Колхозта ниитизи-биле 58 муң рубльдиң облигациялары тарадынган, ооң иштинден 54 муңнуун туда садып алган.

Комсомолчуларның инициативазын деткиир

Ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң күүсекчи комитединиң доктаалын амыдыралга боттандырар сорулга-биле ВЛКСМ-ниң Кызыл хоорай комитеди хоорайны ногаанчыдарының херээнге комсомолчуларның күжүн организастаар дугайында шиитпирни үндүрген. Ол шиитпирни көдээ ажыл-агый техникумунуң өөреникчи комсомолчулары болгаш аныяктары күзелдиг-биле деткээннер.

Хоорайның чаагайжыдылга тудуг конторазы техникумнуң комсомол организациязынга Комсомольская кудумчузунуң чунар бажың чанында кварталды айтып берген. 180 ажыг комсомолчулар болгаш аныяктар май 8-те ыяш олуртур 75 оңгарларны, хараган олуртур узуну 40 метр траншеяны казып белеткээннер.

Олуртур материалдарны хоорайның чаагайжыдылга тудуг конторазы хандырар ужурлуг турган чүгле май 11-де 75 ыяш эккеп берген, а траншеяга олуртур хараганнарны май 15-ке чедир эккеп берип шыдаваан.

Комсомолчуларның идепкейин деткип, чаагайжыдылгага чугула хереглетинер материалдар-биле өй-шаанда хандырарын комсомолчу аныяктар күзеп турарлар.

А. ГРУДИНИН.

Чаа өөредилге чылынга

Таңды районнуң Сосновка тыва чеди чыл школазының ажылчыннары 1956 — 57 өөредилге чылынга чедиишкинниг ужуражыр дээш эки белеткенип турар.

Септелге кылырынга 3500 тууйбуларны, 21 кубометр дилген манзыны школа чанында эккеп алган. Ол ышкаш 500 кубометр оттулар ыяш белеткээр планын 650 кубометр кылдыр каккан, ооң иштинден 506 кубометрни школа чанында сөөртүп тургускан.

Чаа өөредилге чылында столоваяга хереглээр 2 гектар картофельди, 0,20 гектар арбузту болгаш өске-даа ногааларны тараан, эътке хереглээри-биле 6 хаваннарны семирти азырап турар.

Алдыгы беш чылда Сосновка тыва чеди чыл школазын он чыл школазы кылдыр калбартыр тудары көрдүнген. Ам ында башкылар чурттаар бир бажыңны, столованы немей тудуп дооскан болгаш белеткел ажылдары ам-даа үргүлчүлеп турар.

О. ШАВЫ.

Мурнакчы малчыннар

Улуг-Хем районда «Партияның XIX съездизи» колхозтуң хой фермазының ажылдакчылары бо чылын төрүттүнген чаш малды бүрүн доруктуруп ап турар. Чижээ, М. Дөтпе 344 хоюндан 351, Д. Сарыгбай 342 хоюндан 350, Т. Дадар-оол 280 хоюндан 302 хураганнарны алган.

Ниитиниң малын өстүрери, ооң продуктулуун бедидери дээш кызымак ажылдап турарларны өске-даа мал фермаларындан көргүзүп болур. Чылгычы Т. Дөре бо чылын 35 белериниң кулуннарын бүрүн өстүрүп турар.

Т. КОНГАР.

„Тыва тудуг" трестизиниң ажылын чаа негелделерниң деңнелинче

Партияның XX съездизи бистиң чуртка капитал тудуушкунунуң талазы-биле улуг программаны ажылдап кылган. Чуртталга тудуушкуннарын дыка экижидери болгаш калбартыры көрдүнген. Алдыгы беш чылда ниити шөлү 205 миллион дөрбелчин метр азы бешки беш чылдаазы-биле деңнээрге барык 2 катап хөй чуртталга бажыңнары туттунган турар ужурлуг.

Тыва областың талазы-биле капитал тудуушкунунга акшаландырыышкын бешки беш чылдаазы-биле дөмейлээрге чаа беш чылда 3,7 катап көвүдээн. Кол тудуг организациязы болур «Тыва тудуг» трестизи 100 миллион рубльдиң тудуг ажылдарын чорудар ужурлуг. Бо сорулганы боттандырарынга тудуг трестизиниң коллективиниң күжениишкинниг ажылы негетинип турар.

Ынчалза-даа «Тыва тудуг» трестизи (эргелекчизи эш Филатов) планныг онаалгаларын багай күүседип турар. Трестиде күрүнениң планныг онаалгаларын чедиишкинниг күүседип болур аргалар бар. Ол тудуг материалдары-биле болгаш механизмнер-биле ылангыя бо чылын эки хандыртынган. Мындыг турбуже трести бо чылдың бирги кварталының тудуг планын чүгле 89,5 хуу күүсеткен, азы эрткен чылдың бо үези-биле деңнээрге оон 390,6 муң рубльдиң эвээш продукциязын берген.

Ажылчыннарның күш-ажылының бүдүрүкчүлүү 75 хуудан өрүлевейн турар. Объектилерни ажыглалга дужаарының хуусааларын үзери чаңчыл болган. Чижээ, божулга бажыңын чогуур хуусаазындан 8 ай хожудап дужааган. Хооркомхозтуң болгаш электростанцияның чуртталга бажыңнарының тудуушкуну узамдыкан. Эрткен чылын чуртталга тудугларынга берген 600 муң рубльди ажыглаваан.

Тудугга чүвени үрей кылыр, эдер, организас чок болгаш ажыл-агыйжы эвес чоруктар бар. Бедик бүдүрүкчүлүг хөй санныг механизмнер турзажок, холдуң күш-ажылы коллап турар. Бо бүгүнүң түңнелинде 1956 чылдың бирги кварталында ажыл төлевириниң фондузундан 400 муң хире рубльди ажыр чарыгдаан болгаш эрткен чылын 1403 муң рубль каражалыг болган. Бо чылдың январь айда 98 муң рубльди план күүселдезинге киир санап, күрүнеге удур практиканы трестиң эргелели болдурган.

Бо бүгү чорук трестиң эргелекчизи эш Филатовтуң удуртулганың эрги методу-биле ажылдап турарының түңнели болур. Эш Филатов кижилер-биле ажылдавайн, олар-биле сүмелешпейн, чүгле эрге-чагыргазырак хоозун удуртулга бээринге өйлешкен. Тудугга индустриалдыг методту нептередириниң херээнге кичээнгей администрация чериниң талазындан сула салдынган. Ооң хараазы-биле 1955 чылда тургустунган бетон-холумак кылыр белдир алды ай ажылдаваан болгаш демир-бетон конструкциялар кылыр цехтиң тудуушкуну узамдыкан.

Объектилерни тудуг материалдары-биле хандырары кандыг-даа график чокка тургустунган. Чижээ, бо чылдың эгезинде 4 объектиге 500 муң тууйбуларны сөөртүп чедирген, а херек кырында оларның чүгле ийизинге тууйбу хереглетинип турган. Ынчангаш ийи объектиде тууйбуларны өске объектилерже катап сөөртүр ужурга таварышкан. Тудугда ажылчыннарның күш-ажылын организастааны четпес. Хөй-хөй ажылчыннар бригадаларда кирбейн чаңгыс чаңгызы-биле ажылдап турар. Ол чорук күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн кудуладып, ажылдың шынарын баксырадып турары билдингир. Ажылчыннарны кол ажылдарга эвес, а чүгле аар-саар ажылдарга ажыглаар шын эвес практика тургустунган.

Тудугга күш-ажылдың төлевириниң чаа системазы шынар дээш демиселге улуг идигни берип турар. Ынчалза-даа тудугларда калькуляция амга чедир-ле чорутунмаан, нарядтарны ажылдың шынарын айытпайн, мурнуку хевээр бижип, харын оон дендезе кылдынмаан ажылдарны кылдынган деп бижээш төлеп турар. Шаңнал-депшилгелиг төлевирни чүгле ажылды эки шынарлыг күүсеткен турда төлээр ужурлуг турбуже эш Пукановтуң дашчылар бригадазынга ол төлевирни бригаданың кылган ажылдарының 25 хуузу багай шынарлыг турда-ла төлеп берген.

Мурнакчы тудугжуларның ажылының дуржулгазын нептередир ажыл трестиде багай тургустунган. Коллективте бүдүрүлгеге нормаларын үргүлчү ажыр күүседип турар дашчы Калзан, штукатуржу Козлова, эптекчи Хачатурян, бызанчы Алехин, чазаныкчы Павлихин ышкаш мурнакчылар хөй. Оларның мурнакчы дуржулгазын өскелерге дамчыдар талазы-биле коллективтиң партия болгаш профэвилел организациялары идепкей чок ажылдап турар. Администрация чери бо чугула ажылдың хажызында турарын база демдеглээри чугула.

Бүдүрүлгеге күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыктырар дээш демисел кошкак. Ажылчыннарның ажылга келириниң, оон чоруурунуң учёдун багай тургускан. Ажыл шагы үзер болгаш чалгаа кижилер-биле кижизидилге ажылын чорутпайн келген. Бо чоруктарның хараазы-биле бо чылдың январь айда безин 1728 кижи-хүн ышкындырган. Ол хүннерниң иштинде 4 квартиралыг бир чуртталга бажыңын тудуп ап болур турган ийик. А эрткен чылдың ийиги чартында 11044 кижи-хүн ышкындырган. Ол—18 квартиралыг үш каът бир даш бажыңны тударынга четчир.

Ажылчыннарның ажылга ызырынмас чоруу көвүдээн. Эрткен чылын 305 кижини киирип алган болгаш 317 кижини үндүрген. А бо чылдың бирги кварталында 88 кижини киирип алган болгаш 98 кижини ажылдан үндүрген. Мындыг фактыны чүнүң-биле тайылбырлап болурул? Мону хамыктың мурнунда трестиде партия, профэвилел организацияларының болгаш администрация чериниң тудугжу кадрларның ажыл-амыдыралынга таарымчалыг байдалды тургузар дугайында сагыш салбааны-биле тайылбырлап болур. Кадрларны кижизидер, оларны ажылга быжыглаар дугайында ажыл дендии куду деңнелде. Кадрларны ажылдан үндүрерин администрация чери эңгиин айтырыг кылдыр билип турда партия болгаш профэвилел организациялары ол херекке киришпестиң туружун ээлеп турар.

Эш Филатов бодунуң аппаралын, тудуг участоктарын болгаш объектилерни дыка эренгей удуртуп, тудугларга ховар барып турар. Эш Филатов тудугжуларның негелделерин күүсетпейн, чүгле хөй санчыг аазаашкын-биле кызыгаарланып, сөзү ажыл-херек-биле каржып турар. Трестиң удуртулгазында канцеляржы-бюрократтыг чорук кедерээн. Бо чылдың чүгле бирги кварталында безин 170 дужаалдарны үндүрген. Оларның хөйү бот-бодунга удурланыышкак болуп турар ийикпе азы күш чок болуп турар. Дужаалдарның күүселдезин хынавайн турарындан оларның хөйү күүселде чок арткан.

Үстүнде айытынган четпестер болза тудуг трестизиниң ажылының темпилериниң партияның XX съездизиниң салган сорулгазындан хожудап, тудуг ажылын моон соңгаар дүргедедирин моондактап турарын тодаргай херечилеп турар. Ындыг турбуже эш Филатов бо кескү фактылардан тодаргай түңнелди үндүрбейн турары кайгамчык.

Илерээн четпестерни эң кыска хуусаада узуткаар болгаш ажылдың бо чугула адырын чаа негелделерниң деңнелинге чедир тургузар талазы-биле область организациялары болгаш хамыктың мурнунда «Тыва тудуг» трестизиниң эргелели шиитпирлиг хемчеглерни соңгаарладыышкын чокка алыр ужурлуг.

Кол кичээнгейни бир дугаарында тудуг индустриязынче салыр херек. Бүдүн чылды өтүр ажылдаар демир-бетон кезектерни кылыр цехти ажыглалга дарый киирери болгаш чайгы үеде чылып эптеп алыр демир-бетон конструкцияларны ажык хевирниң полигонунга кылырын организастаары чугула. Бетон-холумак кылыр төп белдириниң ажылын үргүлчүлээр ужурлуг. Бо чорук тудугларның темпилерин дыка дүргедедир болгаш шынарын экижидер.

Кызылдың тудугларынга чер казар, бетон салыр, дозулаар болгаш штукатура кагар ажылдарны комплекстиг механизастаары негетинип турар. Трестиниң удуртулгазы кижилер-биле ажылды экижидеринче, ажылчыннарның мергежилин бедидеринче болгаш кижи бүрүзүнүң янзы-бүрү профессияны өөренип алырынче онза кичээнгейни салыр ужурлуг.

«Тудугжунуң хүнүнге» чедиишкинниг ужуражыры-биле социалистиг чарышты объектилерге калбартыр, мурнакчыларның ажылының дуржулгазын нептередир дээш трестиде партия болгаш профэвилел организациялары боттарының ажылын үндезини-биле эде тургузары чугула. Шын удуртулга турда бар четпестерни узуткааш, чедиишкинниг ажылдап болур бүгү күш тудугжуларда бар болгаш четчир. Трестиң эргелели, партия болгаш профэвилел организациялары ол боттуг чүүлге даянып ужурлуг.

В. ХАРЛАМОВ,
областа тудуушкун болгаш архитектура талазы-биле килдистиң начальниги.

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМНИҢ БОЛГАШ ПАТРИОТИЗМНИҢ ЧАҢГЫС-ЭВИ

Совет кижилерниң угаан-бодал бүдүжүнүң эң чугула демдектериниң бирээзи болза, оларның пролетаржы интернационализм-биле чарылбас холбаалыг социалистиг патриотизми болур. Патриотизмниң болгаш интернационализмниң алызындан чаңгыс-эви — улустарның демкаттыштырылгазының идейлиг үндезини, коммунизмниң херээ дээш ажылчы чоннарның чедиишкинниг демисели ол.

Пролетаржы интернационализм Төрээн чурттуң эрге-ажыктарынга удур угланган дээр аянныг чүвени ажылчын аңгының чүгле дайзыннары чугаалап болур. Ындыг янзылыг нүгүлчү бадыткалдарны делегейниң бирги дайынының үезинде-ле В. И. Ленин сойгалап илереткен. «Улуг орустарның национал чоргаарланыышкынының дугайында» ооң сураглыг чүүлүн сактып көрээлиңер. Боттарының төрээн чуртунга, боттарының дылынга медерелдиг ажылчыннарның ынакшылының дугайын, боттарының чуртунуң салым-чолунуң дугайында оларның сагыш салыышкынын Ленин кайгамчык соруг кириишкин-биле чугаалап турган. Ооң-биле кады Ленин болза, национал эрге-ажыктарны шын билири бүгү чурттарның пролетарийлериниң социалистиг эрге-ажыктары-биле дүгжүп турарын көргүскен.

Ажылчын аңгының хосталгалыг шимчээшкини патриотчу ханы уткалыг. Чурт бүрүзүнүң бодунуң мурнакчы авангардынга удуртурган ажылчын аңгызы кижини кижи мөлчүүр чорукту узуткаар, төрээн чуртунуң хосталгазын, хамаарышпас чоруун болгаш чечектелиишкинин хандырар дээш демисежип турар.

Ажылчы чоннарның бүгү делегей эп-сеткил каттыжылгазы чурт бүрүзүнде масаларның патриотчу хөделиишкиннерин чайлаш чок бодап турар. Бодунуң төрээн чуртунуң патриоду болбайн турган, пролетаржы интернационалист болбас. Өске чурттарның ажылчы чоннарын хүндүткевейн турган, бодунуң төрээн чуртунга ынакшып база болбас. Патриотизм биле интернационализм — ажылчын аңгының идеологиязының чарылбас ийи талалары-дыр, ол идеология ажылчын аңгының объективтиг байдалын, ниитилелди революстуг чаартыры дээш демиселге ооң мурнакчы ролюн шын илергейлеп турар.

Ол идеологияның удурланыышкаа буржуаз национализм ол. Тодаргай төөгүлүг байдалдардан хамаарыштыр буржуаз национализм улуг күрүнезирек шовинизмниң азы түс чер национализминиң кайы-бир хевиринге илергейлетинип турар. Ынчалзажок буржуаз национализмниң илерелиниң хевири кандыг-даа болур чүве болза, ооң алыс утказы өскерилбес. Боттарының үндезин эрге-ажыктарын камгалаар дээш аңгы-аңгы нацияларның ажылчы чоннарының каттыжыышкынынга шаптыктаарын ол идеология кызыдып турар. Буржуазияның националистиг идеологиязы чүгле онзагай төөгүлүг байдалдарда ниитилел депшилгезиниң херээнге кандыг-бир идигни берип шыдаар. Чижээлээрге, буржуаз-националистиг идеология буржуаз нацияларның тургустунарынга, феодалдыг тургузугнуң ёзузунга удур демиселге дузалаан капитализмниң эге бажында ындыг болган. Улустары империалистиг дарлалдан хосталыр дээш демисежип турар колония болгаш хамаарылгалыг чурттарда буржуазияның националисчи хөөн кирген элээн хөй безин ам хосталгалыг демиселге киржип, ооң-биле депшилгелиг рольду тодаргай ойнап турар.

Пролетаржы интернационализм-биле буржуаз национализм национал айтырыгда ийи политиканы, бот-бодунга шуут удурланыышкак ийи мировоззрениени илергейлеп турар. Буржуаз национализмни чүгле эптеш чок көөрүнге үндезилээш, партийжи кадрларның революсчу каңналыышкыны, ажылчын аңгының болгаш бүгү ажылчы чоннарның интернационалчы кижизидилгези чедиишкинниг боттанып шыдаар дээрзин Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының төөгүзү, бүгү делегейниң бүгү коммунистиг шимчээшкининиң төөгүзү херечилеп турар. Националисчи буруу үзел-бодалдарга удур демиселдиң херээнге, ылаңгыя өске нацияларның мөлчүкчү аңгыларының талазындан дарлалды, империалистиг күрүнелерниң дарлалын боттарынга чүктеп чораан улустарның ортузунга улуу-биле эвилең, ээлдек болгаш кичээнгейлиг болурунуң эргежок чугулазының дугайында ленинчи өөредигни төөгү бүрүн долу бадыткаан.

Буржуаз пропаганда пролетаржы интернационализмниң талалакчыларының адын баксырадырын, оларны национал чоргаарланыышкынын чидирген кижилер кылдыр көргүзерин оралдажып турар. Ынчаарга пролетаржы интернационализм революсчу национал чоргаарланыышкын-биле чарылбас. Национал чоргаарланыышкын ажылчы чоннарга алызындан турза чогуур чүүл-дүр. Ол дээрге, улустуң бодунуң күш-ажылының үре-түңнелдеринге, хосталгалыг демиселге бодунуң маадырлыг чоруктарынга билдингир болгаш дүрүм ёзугаар чоргаарланыышкыны-дыр, делегей культуразының хөгжүлдезинге улустуң киирген салыышкынынга чоргаарланыышкыны-дыр.

Төрээн чуртка ёзулуг ынакшыл өске улустарның культурлуг байлаан хүлээп, хүндүлээри-биле кезээде холбаалыг болуп келген.

Совет күрүнениң үндезилекчизи улуг Ленин бистиң социалистиг Ада-чуртувуска кызыгаар чок ынакшыырынга база коммунизм херээниң чедиишкини дээш капиталистиг чурттарда бар бүгү-ле дээре, мурнакчы чүүлдерни ап билиринге ажылчы чоннарны өөредип чораан. Эрги делегейниң культуразының чедиишкиннерин херексевейн турган, чаа ниитилелди тургузар дээр күзел-чүткүлдерниң бүрүн барымдаа чогун Ленин илередип ажыткан. Лениниң чугаалааны болза: «Капитализмниң арттырып кааны бүгү-ле культураны алыр, ынчангаш оортан социализмни тургузар херек. Бүгү эртемни, техниканы, бүгү билиглерни, уран-чүүлдү алыр херек. Ол чокка коммунистиг ниитилелдиң амыдыралын тургузуп шыдавас бис» (Чогаалдары, том 29, арын 52).

Коммунистиг партия бодунуң баштынчызының ол мерген угааның айтыышкыннарын кезээде эдерип турар. Коммунистиг партия совет кижилерни бедик национал чоргаарланыышкынның ёзузунга, ооң-биле кады делегейниң бүгү улустарының эртеминиң болгаш мурнакчы культуразының чедиишкиннерин ханы хүндүлээриниң ёзузунга кижизидип турар. Бистиң партиявыс совет патриотизмни хүн-бүрү сайзыратпышаан, адыыргаашкынның, билиргээшкинниң илерээшкиннеринге, чамдык ажылдакчыларның даштыкы чурттарда, оон иштинде капиталистиг чурттарда эртем-техниканың эки дуржулгазындан карак чажырар дээр күзел-чүткүлдеринге удур шиитпирлиг демисежип турар.

Хөй-хөй чурттарның эртеминиң болгаш культуразының ажылдакчыларының шылгараңгай чогаадылгазы бистиң чуртувуста калбаа-биле нептерээн. Даштыкы литератураның классиктериниң чогаалдарын бисте хөй тираждарлыг кылдыр парлап турар. Даштыкы чурттарның мастерлериниң уран чурулгалыг чогаалдарын совет музейлерде болгаш чурук галереяларында төлептиг делгеп турар; даштыкы драматургтарның шиилери совет театрларның сценаларындан ыравайн турар; даштыкы композиторларның чогаадылгазы болгаш улусчу хөгжүм чогаадылгазының чогаалдары совет хөгжүм репертуарында быжыы-биле кирген. Дантениң, Джордано Бруноның, Шекспирниң, Сервантестиң, Шопенниң, Адам Мицкевичтиң, Вольтерниң, Монтескьениң, Роберт Бернстиң, Рабиндранат Тагорнуң, Виктор Гюгонуң, Генрих Гейнениң демдеглелдиг хүннерин ССРЭ-ге калбаа-биле болгаш ынакшыл-биле демдеглеп эрттирген. Өске улустар-биле совет улустарның культурлуг харылзаазы калбарып турар.

Совет Эвилелиниң иштинде аңгы-аңгы националдыг болгаш расалыг кижилерниң аразында харылзаалар пролетаржы интернационализмниң болгаш ооң-биле чарылбас холбаалыг социалистиг патриотизмниң принциптеринге таарыштыр тургустунуп турар. Социализмниң бүгү лагериниң иштинде улустарның аразында харылзаалар база ол принциптерге үндезиленген. Совет Эвилели болгаш улус демократиязының чурттары делегейниң бүгү чурттарының улустары-биле боттарының харылзааларынга база ол-ла принциптерни удуртулга болдуруп турар.

Бистиң чуртувус ында чурттаан бүгү улустарның социалистиг Ада-чурту болуп турар. Боттарының Төрээн чуртунга совет кижилерниң ынакшылы ССРЭ-де бадыткатынган социалистиг ёзу-чурумнарга оларның ханы бердиниишкини-биле дүгжүп турар. Совет патриотизм ССРЭ-ниң бүгү хамаатыларынга чаңгыс-аай. Ынчалзажок ол дээрге совет улустарның национал онзагай байдалдарын кудулаткан дээни черле ол эвес. Чүге дээрге совет патриотизм бистиң күрүневистиң бүгү хамаатыларының национал болгаш ниити амыдыралчы эрге-ажыктарын бодунда каттыштырып турар.

Совет Эвилели бодунуң чонунуң хөй националдыг болганы-биле ында улустарның аразында харылзаа-байдалдарның айтырыглары онза улуг ужур-дузалыг. Национал айтырыгга ленинчи принциптерни удуртулга болдурбушаан, Коммунистиг партия хостуг болгаш деӊ эргелиг улустарның эки-тура барымдаалаан Эвилели болур хөй националдыг Совет күрүнени тургузарын хандырган. Социализм тургузуушкуну чоруп турда совет чуртка чаа, социалистиг нациялар тургустунган. Социалистиг нацияларны тодаргайлап турар демдектерниң бирээзи болза, ажылчы чоннарның националы азы расазы хамаан чокка оларның бүгү делегей эп-сеткил каттыштырылгазының мурнакчы идеяларының кижилерниң медерелинде сиңниккени болур.

Бистиң чуртувустуң мурнунда хожудаңгай чораан нацияларының болгаш аймак чоннарының улустары кайы-кайызынга акы-дуңмалышкы дузалажылгага үндезилээш, боттарының күрүнелиг болурунуң, экономиказының болгаш культуразының чечектелиишкининиң төөгүлүг кыска хуусаада чедип алган. Улустарның бузулбас найыралы—Совет Төрээн чурттуң амыдыралының болгаш улам-на өзүп турар күчү-шыдалының чөленгиижи, ооң хосталгазының болгаш хамаарышпас чоруунуң үндезини ол. Совет Эвилелиниң ниитизи-биле болгаш национал республика бүрүзүнүң чедиишкиннериниң дугайында хөй-сан медээлерни СЭКП-ниң XX съездизинге үндүрген. Ол чедиишкиннер—эвилел Совет күрүнеде эки-тура барымдаалап каттышкан хостуг болгаш деӊ эргелиг улустарның кайы-кайызынга дузалажылгазының ленинчи идеяларының чаагай салдарының маргыш чок херечизи ол.

Социалистиг нацияларның найыралын улам ынай быжыглаарының, национал политиканы чорударының практиказынга болдунган алдагдалдарны болгаш четпестерни чайладырының эргежок чугулазын Коммунистиг партияның XX съездизи бүгү күш-биле онзалап демдеглээн. Эвилелдешкен республикаларның эргелерин калбартырынче болгаш оларның бүрүн эргезин быжыглаарынче угланган элээн хөй чугула хемчеглерни боттандырганы,— ол бүгү социалистиг нация бүрүзүнүң негелде-хереглелдерин болгаш национал онзагай байдалдарын улам-на ыяк барымдаалаар болгаш хандырар арганы бээр.

Коммунистиг партия ажылчы чоннарны интернационализмниң ёзузунга кижизитпишаан, улус-демократтыг чурттар-биле бистиң акы-дуңма найыралывысты быжыглаарын улуг ужур-дузалыг кылдыр көрүп турар.

ССРЭ ам делегейде карачаңгыс социалистиг ада-чурт эвес-ле болгай. Ооң-биле чергелештир барыын-даа, чөөн-даа чүктерде чаа социалистиг ада-чурттар — улус демократиязының чурттары догуннап, быжыгып, хөгжүп турар. Социализмниң болгаш демократияның Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республика баштаан күчүлүг лагери 900 миллион ажыг кижи чоннуг чурттарны каттыштырып турар. Ол чурттарның хөгжүлдезиниң деңнелин, төөгүлүг эрткен оруунуң онзагай байдалдарын алырга, аразында эвээш эвес ылгалдар бар. Ынчалзажок оларның шуптузун кол чүүл — политиктиг эрге-чагырганың ажылчы массаларның холунда турары, ол чурттарның хөгжүлдези бүгүдезинге бир дөмей чаңгыс, ниити орук-биле — социализмниң болгаш коммунизмниң оруу-биле чоруп орары төрелдештирип турар.

Улус демократиязының чурттары социалистиг ада-чурттар болуп турарының ол байдалы бистиң совет патриотизм-биле бир-аай хевирлиг патриотизмниң ында туруп болгаш хөгжүп турарын тодаргайлап турар Улус демократиязының чурттарының кайызында-даа ажылчы массаларның патриотизми туруп турар ниитилел болгаш күрүне тургузуун быжыглаарынче болгаш хөгжүдеринче, социализмни тургузарынче угланган.

Улус демократиязының чурттарында социалистиг нациялар тургустунуп, быжыгып турар, ол чурттарның улустарының аразында харылзааларның хээйлузу найырал болгаш кайы-кайызынга дузалажылгага апарган. Эрги Кыдатка, чижээлээрге, кыдат эвес элээн хөй аймак улустар онза аар-берге байдалга турган, чүге дээрге, боттарынга чүгле феодал-капиталистиг дарлалды эвес, харын Кыдаттың мөлчүкчү

Ажаалга кассаларынга акша шыгжадырының ужур-дузазы

Совет улус Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдерииң улуг программазын амыдырапга боттандырар дээш улам-на күш-ажылчы болгаш политиктиг көдүрлүүшкүн-биле ажылдап турар. Алдыгы беш чыл планының талазы-биле СЭКП-нин XX съездизиниң Директивалары бистиң чуртувуска бүдүрүкчү күштерни өстүрериие улуг перспективаларны ажыткан.

Алдыгы беш чыл планының кол соруглазы болза, аар үлетпүрүү колдадыр хөгжүдерииге, үзүктел чок техниктиг депшилгее болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедиперииге үндезилээш, улус ажыл-агыйының бүгү адырларының улам ынайгы күчүлүг өзүлдезин хандырары, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезииің күштүг көдүрлүүшкүнүн боттандырары болгаш аңаа үндезилээш совет улустуң материалдыг чаагай байдалын болгаш культурлуг деңнелин дыка бедидерин чедип алыры болур.

Ол улуг соруглаларны амыдырапга боттандырарынга улуг капитал чарыгдалдар болгаш акша-хөреңгилер негетинип турар. Алдыгы беш чыл планын ёзугаар капитал салыышкыннарга 990 миллиард рубль киреи көрдүнген. Совет күрүне ол хөреңгилерни кайын тып ап турарыл?

Совет күрүнениң орулгаларының кол үнер дәстери социалистиг ажыл-агыйдан кирер чыылдалар болур. Ол хөреңгилер күрүне бюджединиң лампыштыр улус ажыл-агыйын акшаландырарынга кирип турар.

Күрүне бюджединиң орулгаларынга ол ышкаш күрүне чәәшкиннериниең болгаш чонның ажаалга кассаларынга шыгжамырларындан кирип турар хөреңгилер улуг ени эәлеп турар.

Бистиң чуртувустуң ажылчы чоннары боттарының артыкшылдыг хөреңгилериә облигациялар таратынганының болгаш ажаалга кассаларынга шыгжамырларның чурумун ёзугаар улус ажыл-агыйының хөгжүдезинге киириштирип турарлар Ажылчын, албан-хаакчыларның боттуг ажыл төлевири болгаш колхозчу тараажыларның орулгазы чыл бүрүде өзүп турар. Ол болза, чонның ажаалга кассаларынга салыышкыннарының өзериниң аргазын хандырган. Дайын мурнунда чылдарда турганынга бодаарга ажаалга кассаларынга чонның салыышкыннарының артыышкыны 1956 чылда 5 миллиард рубль өзер азы чылдың төнчүзүнде 58 миллиард рубль чедер.

Аллыгы беш чылда ажылчы чоннарның материалдыг болгаш культурлуг деннели ам бедиир. Ылаңгыя национал орулга 60 хуу, ажылчын албан-хаакчыларның боттуг ажыл төлевири 30 хуу, колхозчуларның акша болгаш натуралыг орулгазы 40 хуудан куду эвес өзер.

Ажылчы чоннар боттарының артыкшылдыг хөреңгилерин ажаалга кассаларынга шыгжадып, оон-биле чурттуң улус ажыл-агыйын хөгжүдеринге, бүгү чоннуң материалдыг болгаш культурлуг амыдыралын чаагайжыдарынга дузалап турар. Оон-биле чергелештир салыкчылар боттарынга ол таарымчалыг байдалды ажыглап, үнелиг эт чүүлдерни кассага чыгдынган акшалары-биле садып ап, азы курордтарга эмнеиип, дыштанылга бажынарынга дыштанып, боттарының кадыын быжыглап турарлар.

Ажаалга кассалары шыгжамырларны акша түңнүң улуг, бичези хамаан чокка хүлээп ап турар. Салыкчылар кассага шыгжаткан акшазының уъжунда хуу төлевириниң чуруму-биле немелде орулганы база ап турарлар. Эрткен чылын Тыва областың ажаалга кассалары хуулар болгаш ойнашкыннар чуруму-биле салыкчыларга 400 муң чыгыы рубльди немей төлеп берген. Бир эвес салыкчылар боттарының артыкшылдыг акшаларын кассаларга шыгжатпаан турган болза ол хире немелде орулганы албас турган ийик.

Ажаалга кассаларының салыкчылары боттарының шыгжаткан акшаларының дугайында бүрүн эргелиглер. Олар ол акшазын кажан-даа бодунга үндүрүп ап болур эргелиг. Ынчаарга ажаалга кассалары салыкчыларның акшазының чажыын камгалап турар. Салыкчылар аңаа шыгжаткан акшазының дугайында кандыг-даа үндүрүг төлевес. Салыкчы кассада шыгжаткан акшазын кайы-бир азы элээп кап кижилерге шынзыдыла ёзугаар берип болур, азы ол акшаны Совет Эвилелиниң кайы-даа девискәәринде ажаалга кассаларынче бодунуң болгаш еске-даа кижиниң адынга шилчитирип ап болур эргелиг.

Тыва областа 42 ажаалга кассалары бар. Чурттакчы чоннуң күзелин ёзугаар 1951—1956 чылдарда 18 ажаалга кассалары ажыттынган. Ол-ла үеиин дургузунда салыкчыларның саны 11 муң кижиге чедир, оларның кассага шыгжаткан акшазы 11 миллион рубльге чедир өскен.

Ажаалга кассаларының салыкчыларының саны өскен дудум-на, ажылчы чоннарның аңаа акша шыгжамырларының түңү улам-өзер. Чоннуң ындыг артыкшылдыг хөреңгилери улус ажыл-агыйын акшаландырарынга улуг рольду ойнаар.

Т. ИЛЬИН,

Ажаалга кассаларының область эргелелиниң оперативтиг килдизиниң улуг инспектору.

Совпартшколаның дыңнакчыларының практиказы

Тыва областың совпартшколазының ийиги курсунуң дыңнакчылары чоокта чаа Таңды районнуң «Революцияның чалбыыжы», Бии-Хем районнуң «Кызыл тараачын» колхозтарынче ийи ай хуусаалыг практикалап чорупканнар.

Практикантыларны агроном Толстова, зоотехник Куликова, инженер-механик Лушников олар удуртуп чоруп турар.

Дыңнакчылар школага өөренип алган теоретиктиг билиглерин колхоз бүдүрүлгезиниң практиказы-биле холбаштырып, боттарының билиин улам быжыглаарлар.

Олар чүгле колхоз бүдүрүлгезиниң чорудулгазының, оон экономиказының байдалын өөренир эвес, а оон ыңай ол үениң иштинде колхозтарның ажыл-чорудулгазынга идепкейлиг киржип, техниканы өөренип, ажылда четшестерни илередип, оларны үзүктаарынга дузалаарлар.

Олар культура чырыдыышкын албан черлериниң ажылын, колхозчулар болгаш механизаторлар ортузунга масса-политиктиг ажылды экижидеринге, көскү агитациияны иептередиринге, хана солуннарны болгаш агитхуудустарны үндүрериие дузалаар болгаш беседаларны, номчулгаларны организастаарлар.

Хову турлаанда

Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң Чаа-Хөл ооруунда № 1 хову турлаанда 3 чурттакта бажыңнарын, ниити баракты, чунар бажынны болгаш столованы тудуп, ажыглалга киирген. Хову турлаанда «Урожай» деп радиоприемник доктаамал ажылдап турар. Тараа кургадыр чер, шывыглыг 2 шаң, тараа складтары база туттунгулаан.

Механизаторлар, тараажылар алдыгы беш чылдың баштайгы 1956 чылында бедик дүжүт алыр дээш күжениишкинниг ажылдап турарлар. Хову бригадазының бригадири эш Ортун-оол, МТС-тиң ында ажылдап турар трактор бригадазының бригадири эш Чылбак тараажыларны болгаш механизаторларны күш-ажылга шын организастап турар. Турлагда тараажылар СЭКП-ниң XX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлерин ханы өөренип турар, агитаторлар солун номчулгазын болгаш беседаны калбартып турар.

Н. ЛОПСАН.

ЧУНАР БАЖЫҢ ЧОК

Кижилериң культурлуг чурттагазынга чунар бажың улуг ужур-дузалыг. Ындыг турбуже Эрзин районнуң «Чаа орук» көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар чери, колхозта партия организациязы колхозчуларның культурлуг негелдезинге дыңнангыр эвес болуп турар.

Колхозка ниити чунар бажыңны тудуп ажыглалга кииргенден бээр ийи чыл ашкан, ынчалза-даа чунар бажыңны үр эвес үеде ажылдатказ шоочалап каан. Оон бээр дыка үр үе эртсе-даа чунар бажыңны ажылдадыр дугайында кандыг-даа хемчег алдынмаан.

О. БАЛАҢАЙ.

Кукурузаның хайнактаан үрезиннериниң артык күштүү

Чурттуң колхозтарының болгаш совхозтарының ховуларында Коммунистиг партияның XX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш демисел улам калбарып турар.

Украинаның Днепр чанының ажыл-ишчилериие эрткен чылдың чазыныида кол сагыш салыышкыннарның бирээзи болза, каңдаашкынның соонда малды өлүм-чидимден канчап камгалап алыры болгаш кукурузаны ёй-шаанда тарып алыры турган. Чемгерилге чок чорукту күрүнениң дузаламчызы-биле ажып эртken болгаш чартык миллион ажыг гектар кукурузаны — мурнунда чылга бодаарга ийи ажыг катап хөйнү ёй-шаанда тарып алган.

Кызымаккай күш-ажыл бодунуң түнелии берген. Ам колхозчулар малды канчап чемгерер дугайын бодавайын турар. Эрткен чылын ортумаа-биле инек бүрүзүнге 8 тонна хире кукуруза силозун болгаш хаван бүрүзүнге 9 тоннадан эвээш эвес консервалаан кукуруза баштарын белеткээн.

Эки чемгир кукуруза силозу ажыл-агыйжы ёзу-биле ажыглатынып турар. Ажыл-агый чылының эрткен 6 айларының дургузунда сүт саалдазы эрткен чылдың бирги чартыында турганынга улур үш катап көвүдээн. Ол үеиин иштинде барык 130 муң хаваннарны семирти азыраан. Бүгү эрткен чылга бодаарга бүдүн чартык катап хөй хаван эдин күрүнеге дужааган.

Ынчалза-даа бар чедишкиннер-биле ооңургап болбас. Ол дээрге көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин көвүдедиринге чүгле бирги базым болур. Тараажыларның бодалдары чаа соруглаларны шиитпирлээринче мөөнетингеи. Оларның иштинде кол соругла — тараа культураларының, ылаңгыя кукурузаның дүжүттүүн бедидери болур. 1955 чылда Днепропетровск девискәәринде көдээнің ажылишчилери кукурузаның дыка эки дүжүдүн алганнар. Ынчалза-даа бедик дүжүттерниң мастерлериниң ап турарындан ол элээп эвээш болган. А чүге? Ында чер багай бе азы хөрзүнүү болбаазырадып, тарылгаларны ажаап билбези ол бе? Айтырыг чүдел дизе, хөй-хөй ажыл-агыйлар ам-даа эки үрезин материалдарлыг эвес, хайнактаан үрезиннери чок болуп турарында.

Кукурузаның хайнактаан, ылаңгыя бирги салгалдың үрезиннери оон дүжүдүн барык 20—30 хуу бедидип турар дээрзин эртем болгаш практика шагдала бүзүредип көргүскен. Кукурузаның дүжүдүн бедидериниң ол ажок улуг курлавырлары мурнунда-ла билдинген эвес чүве бе? 20 ажыг чылдарның мурнунда совет селекционерлер ол культураны өстүрииің кол районнарынга хереглээр элээп каш хайнактарны тургусканнар. Ол шуптуг бүдүрүлгее ажыглатынган болгаш каш чылдар улаштыр бедик дүжүттерни берген. Ындыг турбуже бедик дүжүттүг болгаш дыка ажыктыг культура болур кукурузаны чедир үнелевес чорук ол кайгамчыктыг хайнак үрезиннер колхозтарның болгаш совхозтарның шөлдеринге калбаа-биле нептеретинмезинге чедирген.

Ынчанмыже хайнактаан үрезиннерни ажыглап турар элээп хөй мурнакчы ажыл-агыйлар чыл-бүрү кукурузаның бедик дүжүттерин ап турар. Чижээ, Черкасск областың Каменск районунуң «Жоватень» колхозу 1953 чылда «ВИР-42» деп хайнак үрезинии чашкаш, кукуруза баштарының гектардан 96,5 центнер дүжүдүн алган. Краснодар крайның «Кубань» совхозу 1954 чылда база ындыг үрезинии ажыглаш, 900 гектар шөлдүң бир гектарындан-на ортумаа-биле 38,5 центнер тарааны алган. Ставрополь крайның Либкнехтовск районунуң Молотов аттыг колхозу эрткен чылын ол-ла үрезинии чашкан 227 гектар шөлдүң бир гектарындан-на 52 центнер, а чамдык участоктарга — 62 центнер кукуруза баштарын алган. Хайнактаан үрезиннерниң ажыктыын шагда-ла үнелеп көрген еске-даа ындыг ажыл-агыйлар бар. Чижээрге, Днепропетровскиде Ново-Московск районнуң Чкалов аттыг колхозу он-он чылдар улаштыр чүгле бирги салгалдың хайнактаан үрезиннерин төлдерге чажып турар.

1947 чылда частың эгезинде Чкалов аттыг колхозка селекционер, ам көдээ ажыл-агый эртемнериниң доктору, Борис Павлович Соколов чедип келген. Хайнактаан үрезиннерни бүдүрер дугайында ол лекция номчаан. Эртемден ол-ла черге дыңнакчыларга элээп каш кукуруза баштарын көргүскен. Олар улуг хемчээлдерлиг болгаш хөй санныг тараалыг болган. Бир кукуруза бажының деңзизии 300 грамм четкен. Ындыг улуг кукуруза баштарын колхозчулар оон мурнунда көрбээннер.

Артельдиң байдалдарынга ол үеде кайгамчыктыг үрезиннерни өстүрер деп шиитпирлээн. Колхозтуң кукуруза өстүрүкчүлери дуржулга станциязындан центнер хире ындыг үрезинии алганнар. Эрте өстүрер ёске сорттар ышкаш ындыг черге оларны чашкан. Тарылгаларның ажзалдазын база бир дөмей чоруткан. Күзүн дүжүттү ажаап алган деңзилээн. Аңаа райончуткан сорттарны чашкан черлериниң гектарындан 48,5 центнер тараа-ны, а хайнактаан үрезиннерни чашкан черлерден оон барык 13 центнер хөй дүжүттү алган.

Колхозчуларны чедишкиннер соруг киирген. Ынчаарга дараазында чылда олар кукурузага тускайлаан бүгү шөлдү чүгле бирги салгалдың хайнактаан үрезиннер-биле бүрүн хандыртынган турул болур. Бо херек ыңдыг белеи эвес болзада черле күүсетинер. Бо талазы-биле улуг хемчээлдиг ажылды чоруларын эртем-шинчилел албан черлеринге дааскан. Бирги салгалдың хайнактаан үрезиннерин өстүрер үрезии ажылының совхозтарын тускай шилип алган. Адактың сөөлүнде үрезии ажылының совхозтарының болгаш колхозтарының улуг бөлүү шугум аразының хайнактарының үрезиннерин бүдүрер хүлээлгелиг.

Кукурузаның ийи дапкыр шугум аразының хайнактарын өстүрүп үндүрер эртем-шинчилел албан черлери-биле чергелештир Россий Федерациязының, Украинаның, Молдавияның, Ортаакы Азия болгаш Закавказье республикаларының 1.600 хире үрезии ажылының ажыл-агыйлары ажылдаар апаар. Оон-биле кады үрезии материалын кадагалаары болгаш болбаазырадыры улуг ужур-дузалыг. Ол соругла-биле 1960 чылда чүстен эвээш эвес тускай заводтарны туткан турар, ол заводтар кукурузаның хайнактаан болгаш сортулуг үрезиннерин кургалыр, сортировкалаар, ылгаар, хораннаар болгаш кадагалаар ажылдарны чорудар. Эки ажылдан кылдынган үрезиннерни колхозтарже болгаш совхозтарже чорудар.

Бистиң социалистиг чер ажылывыс мурнакчы көдээ ажыл-агый эртеминиң суурунга хөгжүп турар. Ам хайнактаан үрезиннерни өстүрер талазы-биле селекция-дуржулга болгаш методтуг ажылдың төнчүткен удуртулгазы кажангызындаа-да артык өзүп турар. Ол соругла-биле Днепропетровскиле кукурузаның Бүгүзвилел эртем-шинчилел институдун тургускан. Синельниковта, Ставропольде, Воронежте, Грузияда, Алма-Атада күрүнениң селекция-дуржулга станцияларын, Эрастовта, Измаильде дуржулга шөлдерин болгаш еске-даа эртем-албан черлерин аңаа шилчидип берген. Оон аңгыда еске 29 эртем-шинчилел институттарын болгаш дуржулга станцияларын кукурузаның чамдык үрезиннерин бүдүрериие хандыткан. Кукурузаның белүүн хайнактарын өстүрериие 57 үрезин ажылының совхозтарын хандыткан. Ынчангаш, эртем-шинчилел албан черлериниң четкизи кукурузаны тараа кылдыр өстүрер чурттуң кол зоналарын хүзүа туткан.

Кукурузаның чаа институдуу оон коллективиие дааскан соруглаларны шиитпирлээринче киирикен. Чоокта чаа хайнактаан үрезиннерни өстүрер талазы-биле аңаа Бүгү-эвилелиең төвүлел хуралы эртken. Чурттуң алдарлыг кукурузачылары, колхозчуларның даргалары, совхозтарның болгаш МТС-териң ажылдакчылары, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери, эртемден-селекционерлер, партия болгаш совет органнарының удуртукчулары кукурузаның үрезин ажылының болуп келген айтырыгларын чугаалашканнар, төвүлел хуралга ажыл-чорудулгаларның тода программазы ажылдап кылдынган.

Кукурузаның Днепропетровск институдунуң лабораторияларына күжениишкинниг ажыл ам хайныгып турар. Оортан поездилер-биле, самолеттар-биле, пароходтар-биле чуруттуң бүгү чүтеринче 600 хире кезек шевергин савалап кылган чүүлдерни сөөртүп чорудуп турар. Ол болза кукурузаның хайнактаан үрезиннерин өстүрериие хереглиг материал болур. Удавас эртем-шинчилел институттарының, селекция станцияларының, дуржулга шөлдериниң, совхозтарның болгаш колхозтарның сайзырадыш кылган тарылга шөлдериие үнелиг кукуруза үнүштериниң баштайгы үнүлгелери көстүп келир.

А. НИЖЕГОРОДОВ.

Ойнап алыышкыннар

Күрүне чәәшкиннериниң облигацияларының Кызыл хоорайда тудукчулары чылбүүде үнүп турар тиражтар ёзугаар хөй-хөй түңнүг акшаны ойнап ап турарлар.

Хоорайның № 7173 төп ажаалга казазы бо чылдың эгезинден бээр апрельдиң 20-ге чедир 757865 рубльдиң ойнаашкыннарын облигация тудукчуларынга төлеп берген. Оон иштинде улуг түңнерге таварышкан ойнаашкыннар 56000 рубль болган. Эш А. Ф. Казанцев бир үеде 10000 рубльди ойнап алган.

аңгыларының талазындан национал дарлалды база чүктеп чорааннар. Кытат Улус Республиканың тургустунганы-биле национал дарладдың системазын үзүткаан, чурттуң бүгү националдарының аразында дең эргенин, найыралдың болгаш кайы-кайызынга дузалажылганың чаа харылзаалары тургустунган, биче националларның бүгү районнарында күрүне, экономика болгаш культура тургузуушкыну хөгжүп турар. Кытат хостуг болгаш дең эргелиг улустарның улуг өг-бүлези болу берген.

Үндезин өскерлиишкиннерге дүүштүр улус демократиязының чурттарында нацияларның аразында харылзаалар, социалистиг идеология, оон эң чугула чарылбас кезии — социалистиг патриотизм быжыглып турар.

Төөгүде бодунга чижеглээр чүве социализм болгаш демократия лагериниң чурттарының аразында тургустунган харылзааларда чок. Ол — пролетаржы интернационализмниң принциптеринге үндезилеттинген чаа харылзаа-дыр, социалистиг лагериниң чурттарының тус бүрүзүнде улустарның аразында туруп турар харылзаалар ынчангаш боттарының үндезининде дөмейлешкек-тир. Ол харылзаалардың характерлиг чүүлү болза, оларның кайы-кайызынга найыралчы дузалажырының болгаш эш ёзузунуң кады ажылдажылгазының харылзаалары болуп турары болур. Оларның онзагай чүүлү болза, боттарының бүрүн эргелиг күрүнелерлиг, боттарының ада-чурттарлыг улустарның харылзаалары болуп турары болур.

Социалистиг лагерьниң чурттарының аразында тургустунган кайы-кайызынга ак-сеткилдиг дузалажылганың болгаш эш ёзузунуң дем кадылгазының харылзаалары оң чурттарга бүдүрүкчү күштерни хөгжүдеринге, национал хевирлиг, социалистиг утка-шынарлыг культураны дүрген өстүрериие эң-не байлак аргаларны ажыдып турар.

Хосталган улустарның ниити культура фондузу тургустунуп, өзүп турар. Ол фонд эрткен-даа, амгы-даа салгалдарның культура байлактарын бодунда киириштирип турар. Ында Пушкиниың болгаш Чернышевскийниң аттары-биле чергелештир поляктар Коперниктиң, Адам Мицкевичиниң болгаш Эдвард Дембовскийниң, кытат литератураның үндезилекчизи Лу Синьниң, чех өртемдекчер Ян Пуркиньеның болгаш Бернард Больцанонуң, болгар улустуң хосталгалыг демиселиниң шылгарынгай төлөэлекчилери Христо Ботевтиң, Димитрий Благоевтиң, хөй-ниитиниң еске-даа хөй-хөй шылгарынгай ажылдакчылары ышкаш эртемниң, культураның кижилериниң аттары чырыткыланып турар. Социалистиг лагерьниң чурттарының аразында аңы-дүнмалышкы дузалажылгага үндезилендир турустунуп турар культурлуг болгаш техниктиг харылзаанның чаа хевирлери ол ниити культурлуг фондунуң өзүлдезинге идиг берип турар.

* * *

Болунуң эчис соруглазын — коммунизмни чедип алыр дээш демисежип турар бүгү делегейниң ажылчын аңгызының эпсеткил каттыштырылгазын айтып турар пролетаржы интернационализм ам бирги эәлчегде тайбың болгаш демократия дээш, капиталистиг ниитилелдиң реаксылыг күштеринге удур демиселдиң айтырыглазында мөөнетинип турар.

Империалистиг реакциягa удур, тайбың болгаш демократия дээш, ниитилел депшилгези дээш демисел — чурт бүрүзүнде патриоттуң бирги болгаш ыыктыг хүлээлгези. Пролетаржы интернационалистер дайынны соксадырын, Марокконуң хамаарышпас чоруун чарлаарын эң идепкейлиг база ону дээш демисежип турар. Чижээлэрге, Француз коммунистер Вьетнамга дайынны соксадырын, Марокконуң хамаарышпас чоруун чарлаарын эң идепкейлиг чедип алганы; голланд коммунистер Индонезияның улустарының хосталгалыг шимчээшкинниниң эрге-ажыктарын камгалап келгени, англи коммунистер Индияның улустарының патриотчу демиселин кезээде деткип келгени билдингир болгай. Кандыг-даа чуртка пролетаржы интернационалдың маргыш чок хоойлузу болза улустарның хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун камгалазары болур. Коммунистиг партиялар ажылчын аңгының партиялары болуп артышаан, оон-биле кады боттарының улустарының национал күзелчүтүкүлдериниң болгаш эрге-ажыктарының илередикчилери болуп турар. Тайбыңны камгалаар дээш демократия болгаш социализм дээш демиселге боттарының чурттарының бүгү-ле национал, демократтыг элементилерин каттыштырар соруглаганы олар боттарының мурнунда салып турар. Капиталистиг чурттарның коммунистиг партиялары ажылчын аңгының хөделиишкиннериниң чаңгыс-эвин, а оон-биле холбаштыр амгы үениң ажылчын шимчээшкининде кол агыышкыннар болур коммунистиг болгаш социалистиг партияларның күжениишкиннерин каттыштырарын эң-не чугула ужур-дузалыг кылдыр көрүп турар.

Социалистиг лагерьниң чурттары тайбыңның херээн чайгылыш чок, чүткүлдүг болгаш шылдамык камгалап, улуг болгаш биче улустарның дең эргезин, оларның хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун камгалап турар. Сөөлгү үеде Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың удурткучуларының эләэп хөй чурттарга чорааны база ол чоруушкуннарның түңнелинде алдынган хемчеглер Совет күрүнениң тайбыңга ынакшылдыг политиканы сес кырынга эвес, а харек кырынга чорудуп турарының тодаргай көргүзүү болуп турар. ССРЭ-ге ажылчы чоннарның ынакшылының бүгү чурттарда өзүп, быжыгып турарында кижи кайгаар түве ынчангаш чок!

Тайбыңның болгаш дешшилгениң идегелдиг чөленгижи — Совет Эвилелиң болгаш бүгү социалистиг лагерьни деткип турары—ажылчы чоннарның бүгү делегейде өзүп турар эң-сеткил каттыштырылгазының илерели ол. Ол дээрге, оон-биле кады улустарның өзүп турар патриотизминиң база илерели, чурт, бүрүзүнүң ажылчы чоннары Совет Эвилелиң болгаш бүгү социалистиг лагерьни деткиишаан, боттарының Төрээн чуртунуң үндезин эрге-ажыктарын, боттарының улузунуң социал болгаш национал эрге-ажыктарын база камгалап турары ол болур.

Патриотизмниң болгаш пролетаржы интернационализмниң принциптеринге шынчы болуру — бистиң Төрээн чуртувустуң болгаш бүгү социалистиг лагерьниң хосталгазының, хамаарышпас чоруунуң болгаш чечектелиишкинниниң үндезини, бүгү делегейге тайбың, демократия болгаш социализм херээниң тилелгезиниң эң чугула чүүлү ол. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы, даштыкы чурттарның марксисчи партиялары ажылчы чоннарны Төрээн чуртка ханы ынакшылдың, пролетаржы интернационализмге бердиниишкинниң ёзузунга кижизидип турар.

Н. ВАСИЛЬЕВ.

Өөредилгени практика-биле холбаштырып турар

Областың колхозтар кадрлары белеткээр ортумак школазы улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң талазы-биле СЭКП-ниң XX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырар соругла-биле теоретиктиг кичээлдерни практика-биле холбаштырып турар.

Чимистиг үнүштер талазы-биле теоретиктиг кичээлдерни чорутпушаан, школа чанының дуржулга участогунда чамдык ажылдарны практика кырынга эртирип турар. Олар ында 350 дээ ыяштарны олурткан. Оон иштинде инеккараа, кызылкат, ыткады, чодураа, чыжыргана болгаш 100 ажыг дээ яблоня, вишня, груша база тараан. Оон ыңай янзы-бүрү ногаалардың 200 ажыг расадаларын өстүрүп турар.

Үнүштер болгаш чер ажылының дугайында кичээлдерге янзы-бүрү үнүштерни, тараа культураларын тарып өстүрериниң агротехниктиг арга-дуржулгазын өөренип эртирипшаан, 8 шөлүг тарылга эәлчештирилгезии практика кырында чорудуп турар. Ында «Альбимдум 3700», «Мильтурум 553», «Москва», «Лютеценс 62» деп кызылтастарның сорттарын база областың байдалынга тарып өстүрген арбай, сула сорттарын, кызыл, сарыг клеверлер, эспарцент, нитняк болгаш өскеда хөй база чаңгыс чылдыг сигеннерни тараан.

Дуржулга участогунда янзы-бүрү химиктиг удобрениелерниң дээшкиниң түсбүрү шенеп турар. Амгы үеде кукурузаның база тарымал тооруктуң тарылгазын эгелээн. Ол ышкаш чоокта чаа метеорология станциязының тудуу доозулган, дыңнакчылар ында агаар шинчилелии чорудуп турар.

Школада теоретиктиг кичээлдерни практика-биле холбаштыр тургускан чорук ылаңгыя доозуп үнер дыңнакчыларга эки түңнелдерни бээр болгаш оларның ажылынга улуг идиглиг болур.

Н. ОНДАР.

Эрги четпестерни катаптавас

ХОРУМНУГ-КЕЖИГ. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районда Калинин аттыг колхоз 1955 чылда чөгенчиг чавыс, тараа культураларының гектарындан чүгле 6 центнер дүжүттү алган. Ол болза хову ажылынга агротехниктиг чурумну чөп ажыглаваанын, ылаңгыя чайгы ажаалданы болгаш дүжүт алышкынын четпес организастаанын хереченип турар.

Партияның болгаш чазактың көзээ ажыл-агый ажылдакчыларынга кыйгырыын танышкаш, колхозчу тараажылар болгаш механизаторлар чаагай дүжүттү өстүрүп, ажаап алырынга тодаргай хүлээлгелерни алган. Эрткен чылын турган четпестерни ам болдурбас, тараа культураларының гектарындан 12,5 центнерден куду эвес дүжүттү чедип алыр.

Колхоз тараа культураларын ыяска үеде доозкан, май 5-те планнан 120 гектарны ажыр тараан. Ам чайгы суггарыдага арыш бугаларны белеткеп эгелээн. Ол ышкаш ногаа ажылының бригадазы олуртулганы амгы үеде кидин-не калбартып турар.

Чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгның талазы-биле ССРЭ чазааның меделелин даштыкыда үнелеп турары

КЫДАТ

«КАЙГАМЧЫКТЫГ ЭКИ ҮЛЕГЕР-ЧИЖЕК»

ПЕКИН. Чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгның талазы-биле Совет чазактың меделели Кыдат Улус Республиканың хөй-ниитизининг болгаш парлалгазының төвүнде туруп турар. Кыдаттың бүгү төп солуннары, а ол ышкаш чер-черлерниң парлалгазы Совет чазактың ол меделелининг допчулалын көскү черлеринде тайылбырлап парлагылаан. Ук меделелди радио-биле хөй удаа дамчыткан.

«Гуанминжибао» солуннуң хайгаракчызы ССРЭ-ниң чазааның меделелин тайылбырлавышаан, «Тодаргай үлегер-чижек» деп эгелиг үүлүнде бижип турары болза, чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында делегейни дүвүредип турар айтырыгны шиитпирлээрин базырын талакы улуг күрүнелер моондактап турда Совет чазак Совет Эвилелиниң Чепсектиг күштеринден 1 миллион 200 муң кижини кызырар дугайында база катап меделел кылган. Чепсектиг күштерни кызырарының талазы-биле Совет Эвилелиниң хемчеглери улустар аразының идегежир чоруун бижыглаарынга болгаш улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырынга эң-не чугула салыышкын болуп турар деп хайгаракчы бижээн. Барыын талакы улуг күрүнелер-биле кады ажылдажылга таарымчалыг байдалдарны дилеп тывар дээш чүткүвүшаан, чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгга дешилгени чедип алыр дээш кайы хире улуг күжениишкиннерни Совет Эвилелиниң кылганы бүгүдеге билдингир деп ук үүлде чугаалап турар. Ынчалзажок, барыын талакы күрүнелер бо айтырыгга боттуг туруштуу эвлээн деп санап болбас. Барыын талакы күрүнелер, ылаңгыя АКШ чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгны шиитпирлээринче оруккa моондактарны тургузуп турар. Чепсегленииишкиннерни дүжүрер талазы-биле КНО-нуң Комиссиязының Адаккы комитединиң Лондонга ажылы ооң уржуунда түнелчок болган.

Чепсектиг күштерин кызырарының талазы-биле Совет Эвилелиниң хемчеглери кайгамчык эки үлегер-чижек болуп турар. Барыын чүвүүн чурттары ону эдерер ужурлуг деп ук солун онзалап демделээн.

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ. Чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгның талазы-биле ССРЭ-ниң чазааның меделели Францияга улуг сонуургалды болдурган. Оон-биле чергелештир, «соок дайынның» бодалынга хандыкшыдыг эң-не барыын үзелдиг солуннарның тайылбырлакчыларын ук меделел тевидедип турар. Чепсегленииишкиннерни эндере бүдүрерин бадыткаарынга чыдагаанарның чок болган ужурунда «Фигаро» болгаш өске-даа реаксыныг солуннар ССРЭ-де чепсектиг күштерни кызырып турарын пропаганда деп чарлаан. Барыын талакы күрүнелер боттарының камгаланыр аргаларын кошкатпас дээш ындыг янзылыг базымнарны кылып шыдавас деп парлалганың кол органнары меделеп турар. Совет чазактың тайынга ынакшылдыг хемчеглери делегейниң хөй-ниитизинин чүүлдүгэүнүүшкүнүүг үнелээшкинин ап турар дээрзин барыын үзелдиг солуннар чажыт чогубиле миннип турарлар.

Совет чазактың шиитпиринге байыр чедирбишаан, «Либерасьон» солуннуң онзалап демделеп турары болза, Совет чазактың меделели улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чорукту улам-на кошкадырынче болгаш бүгү делегейге тайбыңны улам-на бижыглаарынче угланган. Ук саналдарны Совет Эвилели деткиири билек-ле чепсегленииишкиннерни дүжүрериниң дугайында айтырыгның талазы-биле боттарының хуузунда саналдарындан барыын талакы күрүнелерниң ойталаанының сагындырбышаан, ол солуннуң бижип турары болза: «Чепсегленииишкиннерни дүжүрериниң планын боттандырарынче оруккa базымнарны кылырын Москва чааскаан шиитпирлээн. Ол дээрге кымга-даа коргуушкунну болдурбас кыйгырыг-дыр. Бо үдаада анаа харыы бербес аргажок. Шын чорук тодаргай апарган: ССРЭ дайынны күзевейн турар. Боттарының улуг шериг бюджеттерин хевээр артырары барыын чүкке берге болур».

Совет чазактың шиитпири болза, тайынче ооң чүткүлүүнүң тодаргай чаа хереченлери болуп турар деп «Юманите» солун бодунуң тайылбырларында онзалап демделээн. Социализм лагериниң күчүзү, капиталистиг чуртталарда ажылчын шимчээшкинининг күжү, тайбың талалакчыларының шимчээшкинининг калбарыышкыны ындыг шиитпирниң үндезини болуп турар деп «Юманите» бижээн. «Дайынның айыылын болдурбазы болгаш тайбың кожа-хелбээ доғуннаашкынны — бүгү күрүнелерниң аразынга харылзаазларның үндезинин быжыглаары бистиң хүннеривисте болдунар аргалыг болган, ынчангаш Совет Эвилели Ленининиң чагыгларын күүсетпишаан, олче чүткүп турар».

Москваның хүлээп алганы шиитпирниң ужур-дузазы херек кырында төөгүлүг болуп турар деп ол солун медеглээн.

Франс Пресс агентилелиниң дыңнадып турары: Совет Эвилелиниң Чепсектиг Күштеринден бир чыдың дургузунда 1 миллион 200 муң кижини кызырар дугайында совет шиитпир ат-сураглыг француз ажылдакчыларның сеткилин хандырган. Улустар аразының байдалын экижиринің херээнге салыышкын кылдыр санавышаан, Совет чазактың ол базымынга амгы чазак байыр чедирип турарын ол удуртур ажылдакчылар меделээн.

ИТАЛИЯ

РИМ. Чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгның талазы-биле ССРЭ-ниң чазааның меделелинге Италияның дешилгелиг парлалгазы байыр чедирип турар. Ол меделелдиң дугайында дыңнадыгны «Унита» солуннуң бирги арыннарынга улуг-улуг эгелерлиг кылдыр парлаан. «ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштериниң чаа кызырылдазы болза, тайынны быжыглаарының херээнге эң-не улуг эгелээшкин болуп турар болгаш чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгга барыын талакы күрүнелерниң ойталаанынга Совет Эвилелиниң тодаргай харыызы болган. Совет чазактың шиитпири болза, улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырар херекке чугула чаа базым болган» деп «Аванти» солун демделээн.

«Барыын талакы улуг күрүнелер тайынче боттарының чүткүлүн бадыткаарын бир эвес херек кырында күзеп турар болза, совет үлегерни эдерер ужурлуг» деп «Пазэе» солун бижээн.

Парлалганың буржуаз органнарының чамдык кезээ ССРЭ чазааның меделелин өжээтен байдал-биле бижип турар.

АКШ

НЬЮ-ЙОРК. Чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгның талазы-биле ССРЭ-ниң чазааның меделели Каттышкан Штаттарның хөй-ниитизинге күштүг саңдарны чедирген болгаш чепсегленииишкиннерни эндере бүдүрериниге база улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун деткиринге сонуургалыг кижиниң тодаргай-ла тевидээшкинин болдурган. Чепсегленииишкиннерни дүжүрер талазы-биле Совет Эвилелиниң тодаргай базымнарын хөй-ниитиниң бодалы сонуургап турарынга ол кижилер айыылының турар. Хөй-ниитиге көзүлдүр-ле Совет Эвилели тайынны күзеп турда, АКШ болгаш ооң эвилелчилери шериг эвиледеринче чүткүп турарын билинмишаан, «Нью-Йорк геральд трибюн» солуннуң хайгаракчызының сириләшкин-биле бижээни болза, «дыка хөй американнар, оларның иштинде... чазактың чамдык шүгүмчүлекчилери коммунистиг шүгүмчүлелди дагынап тураралар».

Чепсегленииишкиннерни дүжүрериниң талазы-биле харыы базымнарны кылырын АКШ-та саңдарлыг кижилерниң күзевейн турары солуннарның дыңнадыларындан болгаш тайылбырларындан билдинип турар. Чижээ, камгалал министри Вильсон болгаш адмирал Рэдфорд олар сенаттың адаккы комиссиязынга чүве чугаалавышаан, Совет чазактың меделелин «кажар арга» деп адап, буруу шапканын «Дейли мирор» солун дыңнадып турар. Совет шиитпир-биле холбаштыр «армияның үстүкү офицерлериниң» «айыылзыныышкыннарының» дугайын «Нью-Йорк таймстың» Вашингтонда корреспондентази Шмидт дыңнаткан. Совет чазактың меделелин Каттышкан Штаттар «бүзүревейн» көрүп турар деп Шмидт бижээн.

Бодунуң чепсектиг күштеринден 1 миллион 200 муң кижини чоокку чылдың дургузунда кызырар деп бодалының дугайында Россияның меделели турбуже, боттарының чепсектиг күштерни шиитпирлиг кызырары барыын талакы улуг күрүнелерге «айыылдыг» болур деп албан кижилериниң төлээлекчилериниң меделээнин Юнайтед Пресс агентилели дамчыткан.

Совет базымнарның шынчызын чигинииишкинге таварыштырарын оралдашпышаан, солуннарның хайгаракчылары Совет Чепсектиг Күштерни болгаш чепсегленииишкиннерни кызырар дугайында ССРЭ-ниң чазааның шиитпир хүлээп алган чылдагаанарынга хамаарыштыр кандыг-бир хоозун нүгүлдерни нептередирин күзеп тураралар. «Нью-Йорк таймс» солуннуң корреспондентизи Шварц кандыгдаа барымдаазларны тыпаан хирезинде-ле, ол совет шиитпир «иштики экономиктиң бергедээшкиннернин» чылдагаанындан болган деп хоозун бадыткап турар. Меделелдиң текстизин эң-не билдингир турбуже, «Нью-Йорк геральд трибюннүң» корреспондентизи Уорнер ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштерин кызырары... чепсегленииишкиннерни көвүдедиринге чедирер (!?) дээр янзылыг база-ла хоозун бадыткап турар. «Совет Эвилелинде шеригниң кижи саны чедишпейн турар, ынчалза-даа ол шеригдалай корабльдериниң эгелээш самолеттарга болгаш ядролуг чепсекке чедир чепсегленииишкинниң бүгү-ле хевирлериниң бүдүрүлгезин улгаттырарын оралдажып турар» деп Уорнер бижээн. Ол-ла солуннуң өске корреспондентизи Лоуренс дендии мелегей чорукту кылып турар, «ССРЭ-де армия кайыын эгелээш кайда төнерин тодаргайлаары берге болганда» Совет Чепсектиг Күштерни кызырып турарын ужур-дузалыг деп сапаазынче кол кыйгырган.

Делегейниң хөй-ниитизинге Совет чазактың шиитпириниң саңдарлыын барымдаалавышаан, «Нью-Йорк таймс» солуннуң корреспондентизи Рестон чепсегленииишкиннерин АКШ база-ла дүжүргени дээре дээр янзылыг бодалды тургузарын күзеп турар. Чепсегленииишкиннерни кызыгаарлаарынче амгы чүткүлдү деткиринге Каттышкан Штаттарның орлдажып турарын көргүзер төлээде, АКШ-тың чазаа бүгү-ле болдунар үүлдерни кылыр деп Рестон бижип турар. «НАТО-нуң тургускаңы Барыын Европаның камгалал системазын үревишаан, орустар боттарының сорулгазын чедип аптар ирги бе дээш АКШ-тың чазаа чепсегленииишкиннериниң улуг кызыгаарлаашкынын кылыр хөнүү чок боон турар» деп Рестон уламчылаан.

«Бодунуң чепсегленииишкиннерин кызырарынга АКШ белен» дугайында Рестонның бадыткаашкыннары болза, чепсегленииишкиннерни дүжүрериниң эйтап турар амгы америк политиканы камгалаарын оралдажып турар.

НЬЮ-ЙОРК. Биржа курстарының Нью-Йорк биржазында дыка кудулаанын Ассошиэйтед Пресс Агентилели дыңнаткан. Улуг бүдүрүлгелериниң акцияларының курстары 1—5 доллар чедир кудулаан. Агентилел чери ук кудулаашкынны чепсектиг күштерни кызырар дугайында ССРЭ-ниң чазааның меделели-биле тайылбырлап турар.

ВАШИНГТОН. Парлалга айтырыгларының талазы-биле Ак бажыңның төлээлекчизи Хэгерти чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгның талазы-биле ССРЭ-ниң чазааның меделелин тайылбырлавышаан меделээни болза, «бир эвес орус төлээлер чепсегленииишкиннерни дүжүрер талазы-биле конференцияга (чепсегленииишкиннерни дүжүрер талазы-биле КНО-нуң Комиссиязының Лондонда Адаккы комитединге. Ред.) чепсегленяишкиннерни дүжүрериниң талазы-биле саналдарны, ылаңгыя ужар-чүүл инспекциязының дугайында айтырыгның талазы-биле президентиниң саналын хүлээп алырынга белен чоруун илергейлээн болза, бо меделел улуг ужур-дузалыг болур ийик».

Ак бажыңның төлээлекчизиниң ол меделели элдепсиниишкинни болдурбайн барып шыдавас. Ынчаарга, АКШ-тың болгаш ооң барыын талакы коштанчыларының туружунуң уржуунда чепсегленииишкиннерни кызырар болгаш атомнуг база водородтуг чепсекти хоруудаар дугайында айтырыгның таарымчалыг шиитпири чепсегленииишкиннерни дүжүрер талазы-биле КНО-нуң Комиссиязының Адаккы комитединге чедип алдынмааны билдингир болгай. Чепсегленииишкиннерни дүжүрер талазы-биле боттарының хуузунда саналдарындан чаңгыс удаа эвес ойталавышаан, АКШ болгаш ооң барыын талакы коштанчылары Адаккы комитеттиң ажылын бергедээшкинге таварыштырган, «ужар-чүүл инспекциязының дугайында айтырыг» дээрге чепсегленииишкиннерни кызырарынга болгаш чепсегленииишкиннерни кызырарының контролюн тургузарынга кандыг-даа хамаарылга чок дээрзи черле билдингир.

ГЕРМАН ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКА

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканың хөй-ниитизининг болгаш тайбыңга ынакшылдыг бүгү немецтернинг кичээнгейи чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында ССРЭ-ниң чазааның меделелинче угланган. Ук документиниң дугайында дыңнадыгны демократтыг парлалга улуг-улуг эгелерлиг кылдыр көскү черлеринде парлаан.

«Нейес Дейчланд» солун мындыг эгени парлаан: «Совет Эвилелиниң тайбыңче чүткүлүнүң бүзүредиг көргүзүү. 1,2 миллион кижи санныг шеригниң ССРЭ халаптырып турар».

1955 чылда 640 муң кижини кызырганындан аңгыда 1957 чылдың май 1-ге чедир Чепсектиг Күштерниң санындан 1 миллион 200 муң кижини кызырар, 63 дивизияларны болгаш чамдык бригадаларны, оларның иштинде ГДР-ниң девискээринде турар ужар-чүүлдүң 3 дивизияларын болгаш өске-даа 30 муң ажыг кижи санныг дайынчы кезектерни дүжүрер, Совет Армияның шериг училищелериниң чамдыызын тарадыр, Шериг-Далай Флодунуң 375 дайынчы корабльдерин ажылдатпайн анаа тургузар, чепсегленииишкиннерни болгаш шериг хереглелдеринге чарыгдалдарны кызырар деп ССРЭ-ниң чазааның шиитпириниң дугайында тодаргай биживишаан, меделелдиң допчулалын солуннар парлагылаан.

Бир эвес Барыын талакы улуг күрүнелер боттарының чепсектиг күштериниң болза-чогуур кызырылдазын боттарының талазындан чорудар болза, ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштерин улам-на кызырар дугайында айтырыгны шиитпирлеп көөрүнге Совет чазактың белен чоруун «Нейес Дейчланд» онзалап демделеп турар.

ШВЕЦИЯ

СТОКГОЛЬМ. Чепсектиг Күштерин кызырар дугайында Совет Эвилелиниң дыңнадыы бүгү швед парлалганың кичээнгейн хаара туткан. Ол дыңнадыгны Стокгольмнуң солуннары: Чепсектиг Күштериниң дугайында айтырыгның талазы-биле Бремльден күштүг чаа дыңнадыг («Моргон-тидниген»); «Совет Чепсектиг Күштерни кызырар дугайында дыңнадып турар. 1,2 миллион ажылчыннарны үлетпүр алыр» («Свенска дагбладет»), «Орус үлегер-чижекти эдереринче Барыын чүктү кыйгырып турар» («Дагенс нюхетер») деп улуг-улуг эгелерлиг кылдыр, көскү черлеринде парлагылаан.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА. Чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында айтырыгның талазы-биле ССРЭ-ниң чазааның меделелин Чехословакияның ажылчы чоннары чүүлдүгэүнүүшкүн-биле уткааннар. Ук меделелди солуннар көскү черлеринде парлагылаан. «Руда правонуң бижип турары: Барыын чүкте чамдык бөлүктериң буруузу-биле чепсегленииишкиннерни дүжүрер дугайында кандыг-даа боттуг түнел чок, төнмес-батпас чугаалажышкынныар чоруп турда, Совет чазак тодаргай хемчеглер-биле ол айтырыгны шиитпирлээрин көрүп турар.

Чепсектиң орнунга тайбың күшажылга хереглээр үүлдерни тургузар дугайында бүгү делегейниң ажылчы чоннарының негелдезинге улуг күрүнелерниң иштинден чүгле Совет Эвилели сөстер-биле эвес, а ажыл-херектер-биле харыылап турар. Совет Эвилелиниң тайбыңга ынакшылдыг шынчы хемчеглериниң дугайында чугаа чоруп турарындан ойталаары кымга-даа чедип алдынмас деп ол солун уламчылап бижээн.

(СЭТА).

Белградты хостаары дээш өлген Югослав болгаш совет дайынчыларның тураскаалынга чечектер салганы

БЕЛГРАД. Белградты хостаары дээш тулчуушкуннарга өлген югослав болгаш совет дайынчыларга тургускан монументалдыг тураскаалга тиилелге хүнүнге холбаштыр майның 15-те чечектер салыышкыны болган.

Чечектерни Белградтың Улустуң комитединден, ССРЭ-ниң ЮФУР-да элчин черинден, Коммунистер эвилелиниң хоорай комитединден, Белградтың хоорай комитединден, улустуң хосталгалыг дайынының киржикчилериниң югослав Эвилединден, Белградтың аныяктарындан болгаш Белград университединиң студентилеринден салгылаан.

Чечектер салыышкынының үезинде Белград районнуң Улус комитединиң даргазы Милош Минич, Белградтың хөй-ниитизининг төлээлери, ССРЭ-ниң ЮФУР-да элчини Н. П. Фирюбин болгаш Совет элчин черининг харыысалгалыг ажылдакчылары келгеннер.

(СЭТА).

Марокконуң болгаш Тунистиң хамаарышпас чоруун чарлаанынга холбаштыр

РИМ. АНС агентилелиниң дыңнатканын ёзугаар алырга, итали чазак Марокконуң болгаш Тунистиң хамаарышпас чоруун албан ёзузу-биле хүлээп көрген. Агентилел черининг сөстери-биле алырга, амгы үеде Риминиң болгаш ийи чаа күрүнелерниң найыслалдарының аразында дипломаттыг харылзааларны тургузарының дугайында айтырыгның талазы-биле чугаалажышкынар чоруп турар. Итали чазак ийи чаа күрүнелер-биле найыралдың болгаш албан ёзузунуң харылзааларын эң чоокку үеде тургузарын күзеп турар деп агентилел чери медеглээн.

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелиниң корреспондентизиниң Мадридтен дыңнатканын ёзугаар алырга, англи элчин чери Великобританияның чазаа марокконың күрүнеинің чаңгыс эвин болгаш хамаарышпас чоруун хүлээп көөр деп шиитпирлээнин испан даштыкы херектер министерствозунга тускай дыңнаткан.

ПАРИЖ. Тунистиң болгаш Марокконуң Франция-биле кайы-кайызының хамаарылгалыының дугайында чугаалажышкынар доостурунуң мурнунда» кылдынган дээш «Энформасьон» солун таарзынмас чоруун илергейлеп турар. Ол солуннуң бодалы-биле алырга, Англияның чазааның мындыг шиитпири багдад пактызынга хамаарыштыр Франциянын туружу-биле болдунган болуп турар. Англи чазак Марокконга болгаш Туниске бодунуң дипломаттыг төлээ черлерин америк төлээлекчилерниң ол чурттарга келиринин мурнунда тургузарын бодап турарын «Энформасьон» солун медеглээн.

(СЭТА).

Индияның премьер-министри ийиги беш чыл планының дугайында илеткелди парламентиге киирген

ДЕЛИ. Национал план комиссиязының чүүлдүг деп көргени ийиги беш чыл планының дугайында илеткелди Индияның премьер-министри Дж. Неру май 15-те парламентиге киирген.

Бүрүне секторунга 48 млрд. рупий акша капитал салыышкыннарын киирерин ийиги беш чыл планы көрүп турар. Капитал салыышкыннары хуу ажыл-агыйлыгларның секторунга 24 млрд. хире рупий болур. Индияның национал орулгазын 25 хуу көвүдедир, чурттуң индустриализациязын дүрген өстүрер, ылаңгыя аар үлетпүрүү дүрген хөгжүдер соруулганы план салып турар.

(СЭТА).

Австрияның чазааның дүшкени

ВЕНА. Парламентиге болуп турар соңгулдалар-биле холбаштыр чазактың дүшкенин хүлээп алырын республиканың президентизинден дилээр деп шиитпирни Австрияның министрлер чөвүлелининг онза хуралы май 14-те хүлээп алган.

Австрияның парлалга агентилелиниң дыңнадып турары болза, министрлер чөвүлелиниң ол шиитпириниң дугайында медеглеп келген федералдыг канцлер Юлиус Раабты болгаш вице-канцлер Адольф Шерфти австри республиканың президентизи Теодор Кернер хүлээп алган. Чазакты дүжүрер дугайында дилегни президент медээ кылдыр хүлээп алган болгаш чаа чазакты тургускуже чедир ооң амгы составын ёзугаар чазакты баштаарын Раабка дааскан.

Чаа чазактың составының дугайында саналдарны киирип келир эргени президент ынчан Раабка тывыскан.

(СЭТА).

Редакторнуң оралакчызы
Т. С. ТАЛГАНЧИК.

Центросоюзтуң Новосибирскиде кооператив институду болгаш техникуму 1956—1957 өөредилге чылында

СТҮДЕНТИЛЕР ХҮЛЭЭП АЛЫЫШҚЫНЫН

дараазында салбырларга чорудуп турар:

План-экономика, бараан эртеми.

ӨӨРЕДИЛГЕНИҢ ХУУСААЗЫ ИНСТИТУТКА 4 ЧЫЛ, ТЕХНИКУМГА 3 ЧЫЛ. ИНСТИТУТ БОЛГАШ ТЕХНИКУМ ХЕРЕГЛЕКЧИЛЕР КООПЕРАЦИЯЗЫНГА АЖЫЛДААР ЭКОНОМИСТЕРНИ, ПЛАНОВИКТЕРНИ, БУХГАЛТЕРЛЕРНИ, БАРААН ЭРТЕМНИГЛЕРНИ ШИЛИП АЛГАНЫ ТУСКАЙ ЭРТЕМИ ЕЗУГААР БЕЛЕТКЕП ТУРАР

Институтка болгаш техникумга ортумак эртемниг кижилерни (10 класс доосканнарны, техникумга 2 чыл хуусаалыг тускай бөлүкке) хүлээп алыр, 3 чыл өөредир хуусаалыг техникумга 7 чыл школазын дооскан кижилерни хүлээп алыр.

Институтка болгаш техникумга киирерин күзээн кижилерни Тыва областың хереглекчилер эвилелиниң кадр килдизин дамчыштыр бүрүткээр.

Өөредилгеге киреринге-биле бүрүткедирде херек үүлдер:

1. Институттуң болгаш техникумнуң адынга билдириишкин.
2. Автобиографиязы болгаш ийи чуруктары.
3. Билининг дугайында хереченлери (боду).
4. Кадр учедунуң талазы-биле хуузунда бижии.
5. Кадыының байдалының дугайында шынзылга.
6. Паспортту болгаш шериг биледи (келирде боду эккээр).

Киреринг күзээн кижилер моон адаанда эртемнерге шылгалданы Кызыл хоорайга тудар:

Институттуң план-экономика салбырынга: математика (бижимел-биле, аас-биле), орус дыл (бижимел-биле), литература (сочинение), экономиктиг география, ССРЭ төөгүзү.

Үлетпүр болгаш аъш-чем бараанарының салбырынга: математика (бижимел-биле, аас-биле), химия, физика, орус дыл болгаш литература.

Техникумга: орус дыл (бижимел-биле, аас-биле), математика (бижимел-биле, аас-биле), литература (сочинение), экономиктиг география, ССРЭ төөгүзү.

Үлетпүр болгаш аъш-чем бараанарының салбырынга: математика (бижимел-биле, аас-биле), химия, физика, орус дыл болгаш литература.

Техникумга: орус дыл (бижимел-биле, аас-биле), математика (бижимел-биле, аас-биле), ССРЭ Конституциязы.

Институтка болгаш техникумга хүлээп алган кижилерни: институттуң бирги курзунга айда 225 руб., техникумнуң бирги курзунга 140 руб. хемчээлдиг стипендия-биле болгаш чурталга бажыңы-биле хандырар.

Тыва кижилерни техникумга күрүнеинг бүрүн хандырылгазынга күлээп алыр.

Билдириишкиннерни 1956 чылдың август 10-га чедир хүлээп алыр.

Киреринг шылгалдалары августуң 1-ден 20-ге чедир болур.

Кичээлдер 1956 чылдың сентябрь 1-де Новосибирск хоорайга эгелээр.

Адрес: Кызыл хоорай, Щетинкин кудумчузу, № 30, Тыва областың хереглекчилер эвилелиниң кадр килдизи, телефон № 3—33.

ССРЭ—чепсегленииишкиннерни дүжүрери дээш демисежип турар карачаңгыс улуг күрүне

БЕРЛИН, 17. АДН агентилелиниң дыңнадып турары-биле алырга, ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштерин болгаш чепсегленииишкиннерин дүжүрер дугайында Совет чазактың шиитпири-биле холбаштыр ГДР-ниң премьер-министриниң оралакчызы Г. Лох мынча деп медеглээн:

Совет Эвилели — чепсегленииишкиннерни кызырары, атомнуг чепсекти хоруурру болгаш боттуг контрольду тургузары дээш, делегей хемчээлинге чепсегленииишкиннерни дүжүрери дээш херек кырында демисежип турар карачаңгыс улуг күрүне. Майның 14-те Совет чазактың кылган медеглели бүгү делегей хемчээлинде болгаш ол ышкаш Германияның иштинде дүшкүүрлүг чоруктарны чавырылдырарынче тодаргай орукту айтып турар. Чепсегленииишкиннерни дүжүрери — герман ийи күрүнелерни катап каттыштырарынга баш бурунгаар дөгүмче болуп турар. Бир эвес барыын талакы күрүнелер тайбыңны быжыглаарынче болгаш улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырарынче ёзулуг-ла чүткүп турар болза, олар Совет Эвилелиниң соон дарый ол угланыышкынарже тодаргай базымнарны кылып чорудар ужурлуг.

Чепсегленииишкин дээш политиканы чорудуп турар Барыын Германияның чагырыкчы бөлүктери боттарының ол политиказын герман улустуң эрге-ажыктарынга таарыштайн турарын миннири албан апаар деп Г. Лох онзалап демделээн. Совет Эвилелиниң тайбыңче чүткүлүүн Барыын Германияның чонунун хөй кезии көрүп билип турар деп ол чугаалаан.

(СЭТА).

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики инофмация килдизининг — 3—88, харыысалгалыг секретарьның 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажылгагый килдистерининг 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа килдистерининг база бухгалтериянының 3—65.

ТС—00333. Культура эргелелининг типографиязы.